

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

православље.срб ; www.pravoslavlje.rs

Излази 1. и 15. у месецу

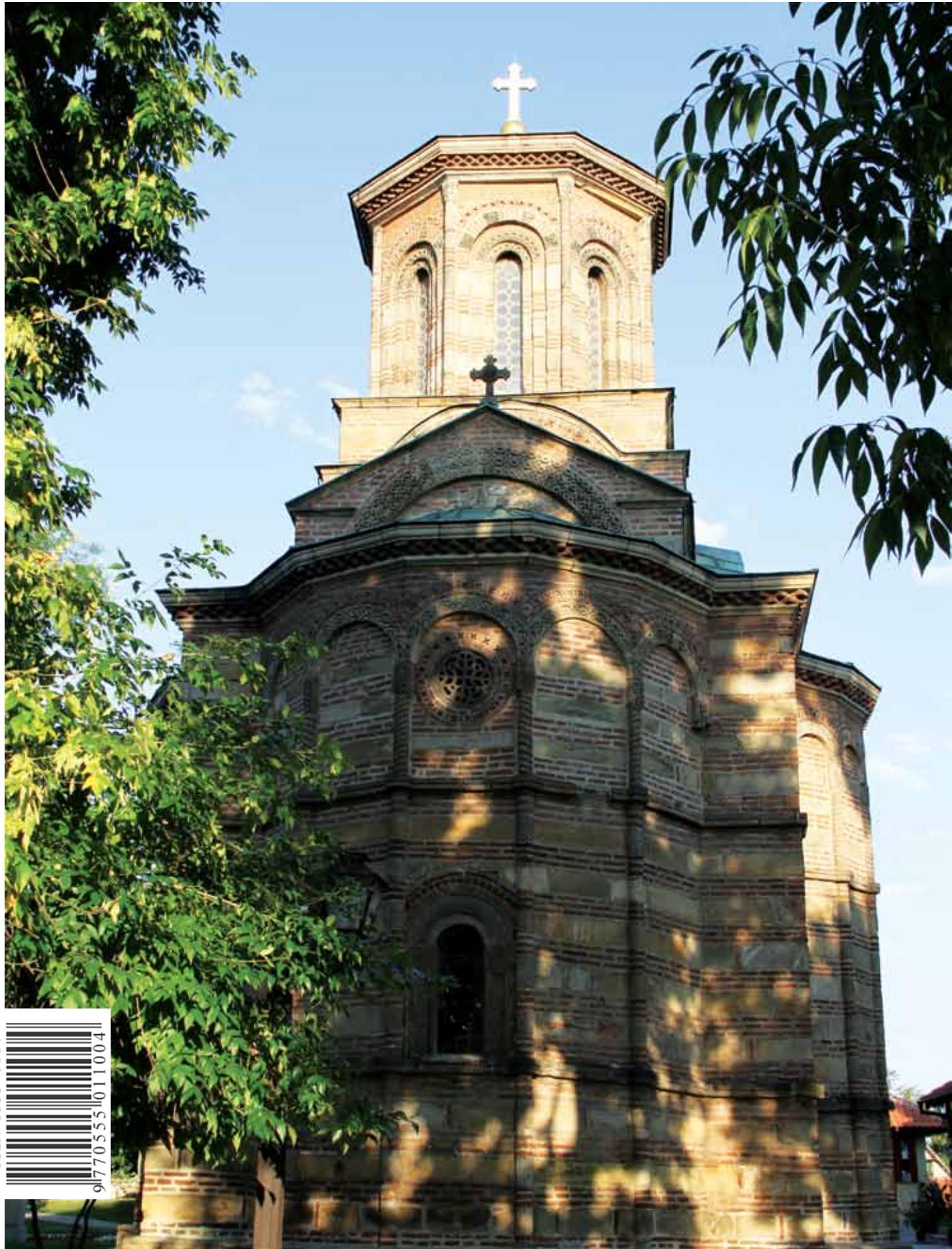
1. јун 2013. године

2,5 КМ

Цена 90 динара

Број 1111

ISSN 0555-0114
9 770555011004

Светиње Српске Цркве
– Централна Србија –

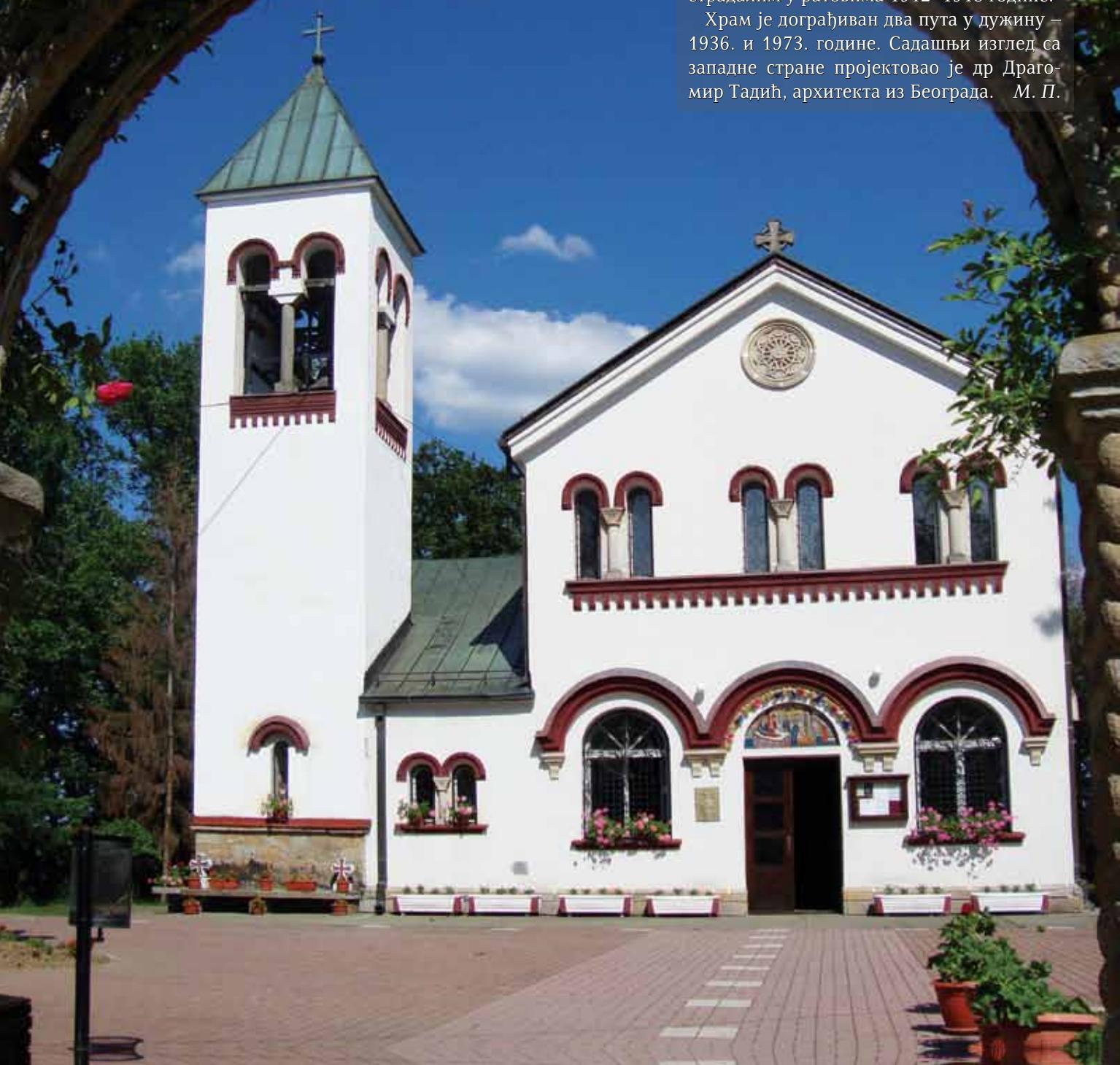
Црква Рођења Пресвете Богородице у Врњачкој Бањи

Ову цркву, посвећену Рођењу Пресвете Богородице, подигао је 1834. године, у време владавине кнеза Милоша Обреновића, Хаџи Јефимије Поповић, протојереј из Врњачке Бање. Прота Јефимије служио је у овом храму 47 година. сахрањен је са јужне стране цркве.

На јужној страни Храма Рођења Пресвете Богородице у Врњачкој Бањи налази се и спомен-плоча српским јунацима пострадалим у ратовима 1912–1918 године.

Храм је дограђиван два пута у дужину – 1936. и 1973. године. Садашњи изглед са западне стране пројектовао је др Драгомир Тадић, архитекта из Београда. *М. П.*

ПРАВОСЛАВЉЕ 1111

4
Активности Патријарха

6
Закон не лечи, већ Љубав коју им можемо дати

7
Допринос светских религија науци и култури
Данко Сирахинић

8
Завршна изложба радова студената Академије СПЦ за уметност и конзервацију

10
Изложбе фресака и мозаика у Луксембургу и Паризу
Бакон mr Ивица Чайровић

12
Митрополит дабробосански
Dr. h. c. Николај Mrђа
Прошођакон Михајл Танасић

14
Беседа о Светој Србији
Авва Јустин Поповић

18
Разговор са академским вајаром Љубишом Манчићем
У Нишу ускоро споменик Светом цару Константину
Славица Лазић

22
Српска светиња у Африци
Олија Стојановић

24
Руске духовне академије: стање и перспективе – други део –
др Ксенија Кончаревић

26
О Богочовештву, богочовечанству и софиологији
Лазар Нешић

28
„Крштавање за мртве“ (1 Кор. 15, 29) – други део –
др Предраг Драјашиновић

30
Високо образовање СПЦ у 20. веку (четврти део)
др Александар Раковић

32
Успеси устаника 1813. године
Живорад Јанковић

34
Непролазне Сеобе
Светлана Новићић

36
Америчка религија Томаса Мана
Прошођакон Зоран Андрић

38
Свет књиге

39
Вести из прошлости

40
Наука, уметност, култура...

42
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

На насловној страни:
Црква Лазарица у Крушевцу
Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Архијерејског Синода задужен за надзор над радом Информативно-издавачке установе Светог Архијерејског Синода СПЦ новоизабрани Епископ зворничко-тузлански Хризостом

Главни и одговорни уредник:
Президент mr Александар Ђаковић

Оперативни уредник:
Срећко Петровић

Секретар редакције:
Снежана Крупникoviћ

Фотограф:
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор:
Торње Остојић

Чланови редакције:
Президент dr Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двоброј. Годиња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове до даљег!

Годиња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авиона: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:

145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LLIKRSBG)
Beneficiary: RS55145007080000135615
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116

Маркетинг: +381 11 30-25-113

Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786

e-mail: pravoslavje@spcrs.rs – редакција
preplata@spcrs.rs – претплата

marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Соба.rs
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
телеф./факс: 052/717-522, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 – Православље

COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ

Капеларије за сарадњу са црквама

и верским заједницама Владе Републике Србије

Званични пријеми

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 12. јуна 2013. године у Патријаршији српској у Београду г. Валерија Алексејева, председника Међународног фонда јединства православних народа. У својству почасног председника Српског одељења овог фонда, Патријарх српски Иринеј уручио је грамате признања заслужним за ширење православних вредности. Први је грамату примио г. Александар Чепурин, амбасадор Руске Федерације у Србији.

Патријарх српски Иринеј примио је 14. јуна 2013. године у Патријаршијском двору у Београду Његову екселенцију високог комесара за питања националних мањина г. Кнута Волебека са пратњом. Високи комесаријат за националне мањине је орган Организације за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС) са седиштем у Хагу.

Истога дана, 14. јуна, у Патријаршији српској у Београду Патријарх Иринеј је примио представнике фирми и појединце заслужне за двогодишње несметано функционисање Црквене кухиње у Београду која делује у оквиру Верског добротворног старатељства Архиепископије београдско-карловачке. Пријему је присуствовао и секретар ВДС-а јереј Владимира Марковић. Овом приликом Његова Светост је одликовао својом граматом заслужне донаторе: брачни пар гђу Тамару Жујовић и г. Вељу Жујовића из компаније „Хлеб и кифле“, који већ пуне две године испоручују Црквену кухињу дневне потребе за хлебом; господу Небојшу Шапоњића и Ранка Сочанца из компаније „Неопланта“, који од почетка рада кухиње испоручују своје прехранбене производе, и г. Марка Стефановића, предузетника из Љубовије који је најзаслужнији за технологију припремања хране и стално доноирање професионалне кухињске

опреме. У ово тешко време материјалне кризе 300 људи свакодневно добија кувани оброк у Црквену кухињи ВДС-а, помоћ у лековима, здравствену заштиту, образовне услуге и духовну помоћ.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 17. јуна 2013. г. у Патријаршији српској у Београду амбасадора Петера Бурхарда, шефа мисије ОЕБС-а у Србији. Пријему је присуствовао и Епископ ремезијански Г. Андреј, викар Патријарха Српског.

Патријарх српски Г. Иринеј примио је 18. јуна 2013. г. у Патријаршијском двору поклоничку групу из грчког града Волоса на челу са Његовим Високопреосвештенством Митрополитом димитријадским Г. Игнатијем. Пријему је присуствовао и Епископ ремезијански Г. Андреј, викар Патријарха Српског.

Његова Светост је примио 19. јуна 2013. г. у Патријаршијском двору председника Републике Грчке г. Каролоса Папуљаса, који се налазио у званичној посети Републици Србији. У пратњи високог госта налазили су се заменик министра образовања, вера, културе и спорта г. Костас Цаварас; помоћник министра спољних послова г. Димитрис Куркулас; генерални секретар за међународну економску сарадњу и развојну сарадњу Министарства спољних послова г. Панајотис Михалос, и амбасадор Републике Грчке у Србији г. Димостенис Стоидис. Раз-

говорима је присуствовао и викарни Епископ ремезијански Г. Андреј.

Патријарх српски Г. Иринеј примио је 22. јуна Преузвишеног Цефрија Роувела, англиканског бискупа за Европу. Пријему су присуствовали Епископ ремезијански Андреј и јереј Владимир Вранаић. Бискуп Роувел је известио Његову Светост о одлуци да се повуче са бискупске катедре у новембру ове године.

Патријарх Иринеј је примио, 23. јуна, у згради Патријаршије, децу из дијаспоре, (десет земаља Европе) учеснике атлетског кампа РТС-а „Пожаревац 2013“.

Извор: РТС

На Новом Београду

Патријарх српски Г. Иринеј посетио је 10. јуна 2013. г., после вечерњег богослужења, новоподигнути Храм Св. Симеона Мироточивог на Новом Београду. Његову Светост дочекали су старешина храмаprotoјереј-ставрофор Радич Радичевић, јереј Милош Ж. Марковић, јереј Славиша Поповић и ђакон Срећко Богићевић, који су Патријарха детаљно упознали како са досадашњим тако и са предстојећим радовима на завршавању храма, парохијског дома, звоника и уређењу црквеног дворишта.

Скуп о Миланском едикту

Патријарх српски Г. Иринеј отворио је 19. јуна међународни научни скуп под називом „Вера, власт и држава: од Константина до секуларизације и шире“. Овај скуп је одржан у хотелу Москва у Београду, у организацији Мреже за међународна еклесиолошка истраживања, а уз подршку СПЦ и бројних дипломатских и образовних установа. У својој беседи Патријарх Иринеј је нагласио да

наслеђе Миланског едикта морамо чувати у времену када су многима ускраћене верске слободе. У том смислу је неопходно да мисија Цркве буде снажна и јединствена.

Извор: Радио Слово љубве и <http://belgrade2013.ei-research.net>

У Гроцкој

У недељу, на Тројице, 24. јуна, Патријарх Српски је служио Св. Арх. Литургију у Цркви Св. Тројице у Гроцкој. По богосложењу, Патријарх, свештеници и многобројни окупљени мештани су у литији кренули кроз насеље.

Извор: Наша Гроцка Инфо

У Храму Св. Тројице

На Духовски понедељак, 24. јуна, Његова Светост је служио Св. Литургију у Цркви Свете Тројице при Подворју Московске Патријаршије у Београду, уз саслуживање свештеномонаштва са Свете Горе, из Руске и Српске Православне Цркве. По благослову Његове Светости Патријарха московског Г. Кирила, копија иконе Пресвете Богородице „Достојно јест“, чији се оригинал чува у карејском Саборном храму на Светој Гори, унета је у овај храм.

Телеграм саучешћа

Поводом тешке саобраћајне несреће у кањону Мораче, којом приликом су многи румунски путници изгубили живот или тешко повређени, Патријарх Иринеј упутио је саучешће Његовом Блаженству Патријарху румунском Данилу, уз молитве Господу Богу да подари рајско насеље упокојенима, а успешно и брзо оздрављење преживелима, као и утеху њиховим породицама.

Семинар: Остваривање верских права лица лишених слободе у Републици Србији

Закон не лечи, већ Љубав коју им можемо дати

Крећући се у тој ћунгли између фантастичног немара и намера да вам оспоре да нешто урадите, само вера може да вам помогне да допрете до неког човека коме је то потребно.

Питање људских права особа лишених слободе једно је од веома значајних у испуњавању стандарда у заштити достојанства човека. У склопу тога као врло важна се издваја проблематика остваривања верских права тих лица. На подручју Европске уније овом питању се придаје велика пажња и организују се посебна саветовања и курсеви.

У Србији се о овом делу људских права више води рачуна од 2004. године. Како право лица лишених слободе на задовољење верских потреба није подједнако испостовано, то је био разлог да се о овој теми више разговара на скупу *Остваривање верских права лица лишених слободе (осуђеника и пријаворених лица) у Републици Србији – за представнике цркве и верских заједница чији представници служе у казнено-поправним институцијама*, који су у Београду 28. маја 2013. године заједно организовали Хришћански културни центар и Београдски центар за људска права, а уз подршку Задужбине Конрад Аденауер.

Циљ семинара био је размена искустава свештенослужитеља и заједничко разматрање активности којима верске заједнице могу да до-принесу у раду са овим лицима, са идејом да се у скоријој будућности покрене расправа на највишем државном нивоу о овој теми. На скупу су представљени и резултати теренског истраживања о остваривању ових права које су организатори спровели.

Заменик заштитника грађана г. Милош Јанковић је скренуо пажњу да у овим установама борави више десетина хиљада лица, те да не треба имати идеализоване представе о верском и друштвеном животу у неким од установа о којима је разговарано. Као противаргумент он је указао на велики број приговора на веома те-

шке услове живота ових лица, нагласивши да „верска права треба омогућити у пуном капацитету јер је у таквим условима потребна и духовност, нарочито када се има у виду висока стопа повратка криминалу“.

Јереј Глигорије Марковић, који служи при Специјалној затворској болници и Истражном затвору у Београду, осврнувши се на тешкоће на које наилази, указао је да недостатак системског решења којим би сви имали подједнака права може довести до различитих манипулатива. Он је додао да је потребно и укључење читаве црквене заједнице у решавање тешкоћа ових људи како би осетили духовну бригу Цркве. Неки од свештенослужитеља поделили су и позитивна искуства истичући отвореност казнено-поправних установа према духовној бризи за осуђенике. Указано је и на веће разумевање управа, упорност и присуство самог епископа и свештеника, а такође је разговарано и о улози коју заједнице могу имати у процесу ресоцијализације.

Као кључни проблеми наведени су пренасељеност у овим установама, специфичности тешкоће положаја лица у притвору, потреба ангажовања додатних људи, немогућност подједнаког достављања верске штампе, потреба за специјализованом обуком свештенства или и запослених у установама, недостатак умрежености на нивоу самих верских заједница, али и непостојање званичног црквено-државног координационог тела (попут оног за верску наставу).

Због уочених потешкоћа намера организатора је да са званичним црквеним установама сазове један већи скуп који би окупио управнике затвора и социјалних институција како би се што брже решавали постојећи проблеми.

Данко Старахинић

Научни скуп о проучавању верске баштине на Универзитету у Београду

Допринос светских религија науци и култури

Са благословом Патријарха српског Г. Иринеја, у организацији Канцеларије омбудсмана Универзитета у Београду, уз подршку Задужбине Конрад Аденауер, 10. јуна 2013. године одржан је међуверски округли сто: *Религија, наука, култура: допринос светских религија науци и култури – верска баштина као предмет истраживања на Универзитету у Београду.*

Приликом отварања скупа, ректор Београдског универзитета Владимир Бумбашировић је указујући на значај мултидисциплинарног изучавања религија подсетио на важност новог програма мастер академских студија „Религија у друштву, култури и европским интеграцијама“ које је заједно са проф. др Дарком Танасковићем покренуо покојни проф. др Радован Биговић.

Уз представнике традиционалних Цркава и верских заједница у Србији – викарног Епископа јегарског Порфирија, београдског надбискупа Станислава Хочевара, главног рабина Исака Асиела, реис-ул-улеме Адема Зилкића и муфтије Мухамеда Јусуфспахића – учешће на овом скупу су узели и истраживачи из различитих научних области (историчари, философи, теолози, политикологи, правници и др.).

Више говорника је истакло значај религије у развоју науке и уметности.

Владика Порфирије је подсетио „да не постоји тачка на пољу културе и науке која нема своју органску везу са неким од фундамената Европе израженим у троједином елементу – античка философија, римско право, јудео-хришћанска вера, – а са исламом као својеврсним украсом“.

Надбискуп Станислав Хочевар је нагласио да је „својим доприносом Црква и изградила западну цивилизацију и да је потребан непрекидан аутентични дијалог Цркве и науке“.

Реис-ул-улема Адем Зилкић је рекао „да се у конфликтима у савременом свету, не ради о сукобу религија и култура, већ политичких и економских интереса“, и додао „да је религија све значајнија у решавању моралних дилема савременог человека, јер наука то није у стању“.

С друге стране, рабин Исак Асиел је указао да је „савремено доба због развоја науке савршено за онога ко жели да спозна божанске тајне стварања света“.

Проф. др Богољуб Шијаковић је истакао да је „хришћанство као култура књиге важан амбијент настајања универзитета као специфичне институције за европски дух“. На велико присуство хришћанског наслеђа у савременој политичкој теорији, подсетио је др Миша Ђурковић, рекавши „да су се многе доктрине и идеје преузете од Цркве очувале, иако некад у потпуно трансформисаним облицима и изразима, зато што су у темељима модерне западне цивилизације“.

На проблеме у проучавању верске баштине у Србији услед уништавања архивске грађе, указала је др Радмила Радић. Проф. др Љубодраг Димић је опсежним прегледом досадашњих резултата показао да је историографија упркос бројним ограничењима и проблемима у послератном развоју трасирала сигурне путеве за будуће истраживаче.

Координатор скупа др Александар Раковић најавио је да ће бити објављен зборник радова са скупа.

Данко Старахинић

Завршна радова студената за уметности и

Патријарх Иринеј отворио изложбу студената Академије Српске Правос

Јубиларној двадесетој години од оснивања Академија Српске Православне Цркве за уметности и консервацију приредила је традиционалну завршну изложбу радова студената са оба студијска програма: Црквене уметности и Обнова и чување.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј свечаним отварањем изложбе потврдио је спремност и вољу Цркве да се у савременом тренутку окрене лепоти и уметничком исказу, како би човек кој живи у данима процватне компјутерске технологије могао да схвати речи великог Достојевског – да ће лепота спасити свет.

У препуном атељеу професори, студенти и сви пријатељи академије дочекали су Патријарха вакршијим тропаром. Свечано отварање увеличало је Певачко друштво *Преображење* које делује при Храму Преображења Господњег у Београду.

На почетку је декан академије

protoјереј-ставрофор др Радомир Поповић пожелео добродошлицу свим присутним, јер су се тог дана и професори и студенти радовали, због тога што могу да јавности покажу све оно што су за годину дана заједнички урадили.

У беседи на отварању Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је истакао да подржава све оне који умножавају своје таланте и уметнички и стручно прилазе црквеним уметностима и што предузимају један врло важан задатак – да као верујући људи, као хришћани, у оквиру Српске Православне Цркве, изображавају ликове светих људи Божјих.

– Лепо је и корисно што Црква има школу која се бави сликањем, изображавањем, иконографијом, обновом и чувањем, што није нимало једноставан посао, јер уметник изражава оно што је у његовој души. То је један духован посао, молитвен, јер иконе и фреске које вековима гледамо биле су молитва тадашњих умет-

изложба Академије СПЦ консервацију

живописачких и конзерваторских радова
лавне Цркве за уметности и консервацију

ника, који су били не само врсни сликари, већ и врло велики теолози. Типичан пример за то је Црква Богородица Љевишка, једна наша врло вредна живописана Црква. Дакле, црквене уметности траже и веру и љубав оних који то раде. Данас раде многи људи и то посматрају чисто као занат, а врло брзо и лако се може приметити да ли је насликана икона дело вере и љубави или је то само производ занатског посла. Ја желим да ваша дела буду израз ваше вере и љубави, јер само као такво ваше дело ће бити и теолошки прихватљиво. Наша Црква има потребу за овом академијом, јер уметници који се на њој образују и граде и осликовавају и обнављају у Цркви, – рекао је Патријарх.

Одмах по изговореној беседи, декан је Патријарху показао целу изложбу, провео га кроз све атеље. Његова Светост је са професорима дуго разговарао о могућностима савременог ико-

нописа и фрескописа, консервације и рестаурације.

Професори су Патријарху студентским радовима показали колико се последњих година проширио обим рада на академији, на оба акредитована студијска програма.

На крају је декан даривао Патријарха и Преосвећеног Епископа будимског Г. Лукијана новообјављеним уџбеником – *Основи живописања* – који је мр Тодор Митровић сачинио за студенте, али и за све оне који хоће да се баве иконографијом. Патријарх је поздравио објављивање уџбеника и издавачку делатност академије, јер тако ова акредитована високошколска црквена установа показује озбиљност и могућност мисије у свету.

Традиционална завршна изложба радова студената Академије СПЦ за уметности и консервацију ове године је трајала од 30. маја до 7. јуна.

Бакон мр Ивица Чайровић

Отварање изложбе у Луксембургу:
обраћање Ж.-К. Ларшеа

Изложбе фресака и мозаика у Луксембургу и Паризу

Ђакон мр Ивица Чаировић

У току два велика хришћанска празника – Светих Константина и Јелене и Вазнесења Господњег – Академија Српске Православне Цркве за уметности и консервацију излагала је студентске радове – копије ранохришћанских артефаката са простора Србије. Изложбе су организоване са благословом Епископа западноевропског Луке, а на позив парохија Епархије западноевропске СПЦ – Светих Константина и Јелене у Луксембургу и Светог Саве у Паризу. Идејни творац ових културних манифестација за Србе у Западној Европи био је протонамесник Зоран Радивојевић из Луксембурга.

У луксембуршком Центру Конвикт је 8. јуна 2013. године отворена изложба радова, који су nastали у класи професорâ мр Горана Јанићијевића и мр Мирјане Милићић.

На почетку свечаног отварања, др Волфганг Флекенштајн,

директор центра, захвалио се о. Зорану Радивојевићу на сарадњи и на идеји да у просторијама овог центра буде организована изложба православних мозаика и фресака. Затим се захвалио декану, професорима и студентима на пруженој прилици да се луксембуршка јавност упозна са савременом црквеном уметношћу у Србији, јер су иконе, по његовом мишљењу, све-времени прозор у небо.

После обраћања директора, присутним се захвалио домаћин о. Зоран Радивојевић и благодарио декануprotoјереју Радомиру Поповићу и проф. Ђорђу Станојевићу што су прихватили позив да изложбом православних фресака и мозаика учествују у прослави славе парохије СПЦ у Луксембургу.

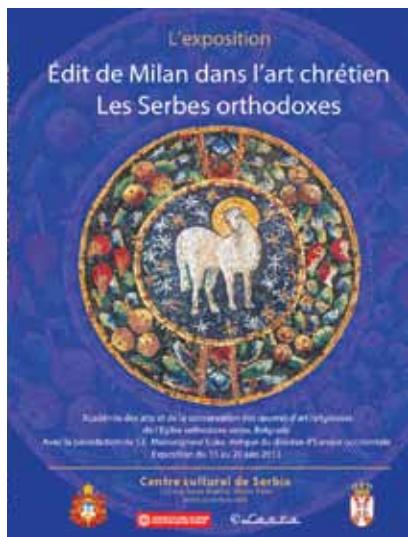
Затим се окупљеним обратио Жан Клод Ларше, који је говорећи о цару Константину Великом у контексту доношења Миланског едикта истакао значај

овог правног акта у данашњем тренутку на примеру Србије, на чијој је територији (у Нишу) и рођен Свети равноапостолни цар Константин.

На крају је Епископ западноевропски Г. Лука, после отпеваног васкршњег тропара, благословио окупљене и свечано отворио изложбу.

У недељу, 9. јуна, Преосвећени Епископ Лука је служио Свету Литургију уз саслужење protoјереја–ставрофора Николе Шкрбића, protoјереја–ставрофора др Радомира Поповића, protoјереја Јакова Марковића, пароха бриселског, протонамесника Зорана Радивојевића, пароха луксембуршког, и уз ђакона Ивицу Чаировића и ипођакона Жан–Клод Ларшеа. Литургији су присуствовали свештенници и представници Грчке и Руске Православне Цркве.

У оквиру изложбе, protoјереј–ставрофор др Радомир Поповић је 13. јуна 2013. године

Плакат за изложбу у Паризу

Изложбени простор у Паризу

на празник Вазнесења Господњег одржао предавање о раном хришћанству на просторима Србије у луксембуршком Центру Конвикт.

Иста изложба је 15. јуна пренета у Културни центар Србије у Паризу – место сусрета српског и француског језика и културе у Паризу од 1973. године. Радове студената су, уз помоћ парохије Светог Саве у Паризу иprotoјереја–ставрофора Николе Шкрабића и јереја Славише Шањића, после Луксембуржана видели и Парижани.

Добротом Милице Живадиновић и Милована Ђировског из Културног центра Србије у Паризу, и уз препоруку Министарства културе и информисања и Канцеларије за сарадњу са дијаспором и Србима у региону, Академија за уметности и консервацију је успела да француској јавности прикаже делић ранохришћанских артефаката са простора Србије. На

Из каталога изложбе

Касноантичка цивилизација, након дугог и нестабилног периода у коме су се смењивали императори и кризе, добила је своје разрешење у епохи Константина Великог. Могло би се да сигурношћу рећи да је светитељ и владар, рођен у античком Наису, утемељивач хришћанске цивилизације која свој исход има у европској култури.

Уметност његовог раздобља имала је синкретичке основе развијене у тетрархијском периоду, символички карактер и изражавала је снажну тежњу ка духовним вредностима. Последице ове традиције уочљиве су у уметности раних хришћана са поетиком која своје корене налази у снажном есхатолошком осећању друштва – Цркве, као и у развоју концепта слике „која захтева побожност.“

Ова уметност се развијала у сепулхралном контексту да би кроз генезу рельефа слике и архитектуре у време Константина Великог остварила синтезу која је претпоставка њеног даљег развоја и великих дometа у византијској култури.

Ранохришћанско уметничко наслеђе и данас је подстицајно у сагледавању црквене и европске културе, те постаје и полазиште младих стваралаца, који своје корене препознају у оквирима касноантичког стила. Део радова који представљају истраживачки или копистички рад на основу ранохришћанских артефаката изложен је вашој пажњи.

Експонати представљају савремена иконографска истраживања младих стваралаца на тему позноантичких–ранохришћанских мотива који су забележени на територији тадашњег Римског царства, а на данашњим просторима Републике Србије, уз паралеле у иконографским решењима и додирне тачке у агиографском контексту.

Хетерогени експонати јесу на основу израза и ликовних својстава повезани у јединствену целину која на аутентичан начин приближава касноантички и ранохришћански стил и иконографију савременој публици.

Изложба показује јединство стила једне залазеће и једне настајуће империје, као и смену културâ која је оличена у овом стилу. Радови су одабирани на основу свежине и убедљивости интерпретација, и подељени су на мање целине: детаљи мозаика и детаљи осликаных ранохришћанских гробница. Група мозаика који чине поставку састоји се од представа Раја (голубице на појилу), представе Диониса, мотива лова, итд. Биће приказани и символи еванђелиста. Фреско циклус отвара представа лова са планинским нимфама, чиме је изражен антагонизам паганског и хришћанског света у паганској и хришћанској култури и наставља се представом Доброг пастира. Хришћанска тематика у експлицитној иконографији изражена је представама апостолског пара – Светих Петра и Павла. Хришћанство на нашим просторима у првим столећима првенствено је представљено интерпретацијом христограма из Наиса и копијом осликаног зида гробнице са Христовим монограмом и консолом из Виминацијума.

Мр Горан Јанићевић, аутор поставке

тај начин је приказан и развој хришћанске културе и цивилизације у српском поднебљу, који је трајао скоро осамнаест века, о чему је проф. Поповић и говорио на свом предавању.

Организацију изложбе је помогло Саобраћајно предузеће Ласта.

Изложба у Паризу траје до Видовдана.

ПОВОДОМ 60. ГОДИШЊИЦЕ МОНАШЕЊА И 40. ГОДИШЊИЦЕ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СЛУЖЕЊА

Митрополит дабробосански Dr. h. c. Николај Mrђа

Протојакон Мишар Танасић

Митрополит дабробосански Николај је рођен 17. августа 1927. године у селу Смољани, заселак Крња Јела, код Босанског Петровца, од оца Милана и мајке Милице рођене Кубурић. На крштењу је добио име Гојко. Послије основне школе у родној Смољани и мале матуре у Смедеревској Паланци, 1946. године се уписује у богословију, најприје у Београду, а потом у Призрену. Током школовања одслужио је и двогодишњи војни рок од 1949. до 1951. године.

Монашки постриг примио је 1953. године у манастиру Копорину, од јеромонаха Кирила Врге. На монашењу је добио име Николај. Те исте године, 30. септембра, Епископ браничевски Хризостом рукоположио га је у чин јерођакона, а Патријарх српски Герман, 10. маја 1961. године, у чин јеромонаха.

Послије богословије уписао се на Богословски факултет у Београду, 1953. године, који је завр-

шио у редовном року. Желио је послије студија да настави усавршавање у Грчкој, али му тадашње власти нису издале пасош. Уместо одласка у Грчку, Свети Архијерејски Синод га 1957. године поставља за суплента у Богословији Светог Саве у манастиру Раковици у Београду, и на тој дужности је остао до 1964. године. У међувремену је, 1963. године, положио професорски испит.

Године 1964. Свети Архијерејски Синод му повјерава обновљање Богословије у манастиру Крки. Доласком у манастир Крку вршио је дужност управника двогодишње богословије, старјешине манастира и пароха манастирске парохије. Отварањем петоразредне богословије, 1966. године, постављен је за њеног ректора.

На овој дужности је остао до 1973. године, када је изабран за Епископа аустралијско-новозеландског. Хиротонисан је 8. септембра 1973. године у Саборној цркви у Београду, руком Патриј-

јарха српског Германа. Дошавши у Аустралију организује епархијска тијела, доводи и рукополаже нове свештенике, оснива нове парохије, подиже и освећује нове цркве, купује земљу на којој ће оснивати црквене центре. На једном таквом земљишту подигао је манастир Светог Саве, конак и старачки дом. Основао је прво српско гробље у Аустралији. На Новом Зеланду оснива манастир Успења Пресвете Богородице; то је први православни манастир у историји Новог Зеланда.

Свети Архијерејски Сабор га је 1978. године изabrao за Епископа далматинског. Поред својих епархијских дужности, једно вријеме је вршио дужност ректора Богословије у манастиру Крки. У то вријеме, највише његовим залагањем, подигнута је нова зграда богословије. Док је управљао Далматинском епархијом, саграђено је седам нових цркава и шест црквених објеката. Покренуо је 1988. године часопис *Истини*. Админи-

стрирао је обновљеном Бихаћко-петровачком епархијом. За годину и по дана организовао је у потпуности епархију и предао је своме наследнику Епископу Хризостому.

На редовном засиједању Светог Архијерејског Сабора 1992. године, Епископ Николај је изабран за Митрополита дабробосанског са сједиштем у Сарајеву. Епархију је преузео у вријеме избијања рата у Босни и Херцеговини.

У том изузетно тешком времену стрпљиво ради на реализацији одлуке Светог Архијерејског Сабора из 1967. године – на отварању духовне академије. Од власти Републике Српске добија за потребе школе објекте у Фочи. Тако је Духовна академија Св. Василија Острошког почела са радом 1994. године. У духовној академији Митрополит Николај вршио је дужност проректора и предавао је црквено пјевање.

Такође, његовим залагањем у просторије академије је смјештена прогнана Богословија Св. Три Јерарха из манастира Крке, у којој је предавао Свето Писмо Новог Завјета и вршио дужност ректора. Послије обнављања богословије у манастиру Крки, богословија у Фочи је посвећена Св. Петру, Митрополиту сарајевском.

Од 1997. године Митрополит Николај је предавао Свето Писмо Новог Завјета на Музичкој академији Универзитета у Источном Сарајеву, где је уз његово свесрдно залагање основан Одсјек за црквену музику и појање и Камерни хор. У манастиру Добрину покренуо је епархијски лист *Дабар* и издавачку кућу.

Поред епархијских обавеза, као и обавеза у поменутим школама, Митрополит Николај налази времена и да пише. Аутор је и приређивач више дјела из области Светог Писма Новог Завјета, за потребе ученика богословије, али и за ширу читалачку публику. Аутор је књига: *Ойшти*

*и посебни увод у Свето Писмо Новога Завјета; Тумачење Јеванђеља по Матеју; Тумачење послицице Римљанима; Тумачење послицица I и II Коринћанима; Тумачење послицица Галатима и Ефесцима; Тумачење послицица I и II Солунјанима, Филијљанима и Колошанима; Тумачење послицица Јеврејима; Тумачење послицица I и II Тимошћеју, Титу и Филимону; Господ Исус Христос као Цар у Старом и Новом Завјету; Тумачење Саборних послицица (Јаковљеве, Прве и Друге Павлове). Избор из његовог богатог опуса бесједа, посланица и обраћања, као и аутобиографија, сабран је у шест књига у издању ИК Дабар: *Беседе, Посланице, Говори и обраћања, Беседе II, Буђење вере, Животни штит – Ауторијографија*.*

Имајући у виду богословско-научни и просветни рад Митрополита Николаја, Наставно-научно вијеће Богословског факултета у Београду додијелило му је титулу почасног доктора богословских наука. Диплома му је уручена 30. јуна 1999. године на Богословском факултету у Београду.

На приједлог Богословског факултета Светог Василија Острошког у Фочи, Универзитет у Источном Сарајеву је једногласно донио одлуку о додјељивању звања почасног доктора наука Митрополиту дабробосанском г. Николају. Ово високо звање уручено му је на свечаној академији

Универзитета у Источном Сарајеву, 6. децембра 2007. године.

Носилац је више црквених и световних одликовања, међу којима су Орден Његоша првог степена (1993. године), Орден заставе Републике Српске са златним вијенцем (2010), те Орден Републике Српске на ленти (2012), којим га је одликовао предсједник Републике Српске. Епархија милешевска одликовала га је Орденом Бијелог анђела првог степена (2011), Епархија банатска Орденом Светог Теодора Вршаčког, а свештенство Митрополије дабробосанске Златним орденом Светог Петра дабробосанског (2012), поводом двадесет година очинског старања и архијастирског управљања Митрополијом дабробосанском.

Од када се Митрополит Николај налази на катедри сарајевских митрополита обновљено је више цркава порушених у посљедњем рату, подигнут је и један број нових храмова, реновирана је зграда Митрополије у Сарајеву. Рукоположио је више свештеника које је поставио на парохије у Федерацији Босне и Херцеговине, са жељом да се задржи преостали српски живаљ на тим просторима. Стрпљиво ради на занављању монашког кадра, оснивању нових манастира, као и објеката у манастиру Добрину. Један је од оснивача Међурелигијског вијећа Босне и Херцеговине.

Реч светитеља: беседа Преподобног Јустина Новог (Ћелијског), изговорена на Видовдан 1966. године у манастиру Ђелије

Беседа о Светој Србији

Какву нам благовест, какво јеванђеље јавља велики, свети и страшни празник Видовдан?

Данас је Видовдан! Ка-
кву нам благовест, какво
јеванђеље јавља дана-
шњи велики, свети и страшни
празник.

Гле, испред свих, он нам
шаље дивног светитеља Бож-
јег Светог Цара Лазара. Он
на тањиру носи главу своју.
Куда Свети Кнезе? – У Небеско
Царство. Дошао је дан када
немањићка Србија положе
свој страшан испит, дан – када
Свето Јеванђеље Светог Саве
отвара тешке, страшне стра-
нице своје српске голготе.
Свети Кнез определио се у име
целог народа и са целим наро-
дом за Царство Небеско, јер је
земаљско царство замалена,

за кратко време, а небеско је
вавек и до века!

Требало је изабрати између
истинитог Бога Господа Хри-
ста и руље са Истока, која је
носила неко својеврсно незнан-
боштво. И Свети Кнез није мoga-
о поступити другачије. Све-
ти Кнез није могао довршити
историју Светих Немањића
неко да са свим својим наро-
дом крене путем Јеванђеља
Светога Саве. Путем служења
Господу Христу, путем ствара-
ња Свете Србије.

Да, Свети Немањићи су има-
ли један циљ, једну жељу: да
Србију претворе у Свету Срби-
ју. Да целу српску земљу пре-
творте у задужбину Божију. У

један велики, огроман мана-
стир у коме ће се само служи-
ти Богу, само Господу Христу.
Ако би хтели да у неколико
речи сажмемо, изразимо то
Свето Јеванђеље Светих Нема-
њића, почетак Светога Саве и
Светог оца његовог Симеона,
то Јеванђеље гласи: Христос
пре свега и изнад свега! Све за
Христа, Христа ни за шта!

Ето Јеванђеља Светога Са-
ве, ето Јеванђеља Светих Нема-
њића, ето Јеванђеља Све-
тог Кнеза и Цара Лазара Ко-
совског! Једино Јеванђеље
српско, Јеванђеље које ства-
ра Свету Србију. Целу земљу
претвара у храм, храм у ко-
ме се служи Богу. И ту Све-

ту Србију створили су они – Свети Немањићи.

Шта је то Света Србија? То је чудесно Јеванђеље које објављује Господ Христос наредивши свим људима, свих времена: „Иштите најпре Царство Божије и правде његове, а све ће вам се друго додати“. И то, ето светосавско Јеванђеље, то иште. Света Србија то хоће, само то. Пре свега и изнад свега Царство Божије и правду његову. Ето, то су те стваралачке сile, правда Божија, истина Божија, љубав Божија. То су те светe сile које изграђују и зидају Свету Србију.

Ради те вечне правде и светe правде Божје, ето, и сав српски народ на Косову полаже душe својe. За кога? – За Господа Христа, за Свету Србију. Приволела се Царству Небескоме, јер је земаљско царство привремено и пролазно. И, десило се чудо. Света Србија није погинула на Косову. Не! Она је продужила пут кроз страшно ропство. Пут светe Српске Цркве, мученице, страдалнице, која је узела ту Свету Србију и понела је кроз историју и донела до нас, до данашњег дана. Света Србија ради чега живи? – Да служи Господу Христу, да служи једноме истинитом Богу, да одбаци све лажне богове, да служи вечној Христовој правди, да одбаци све људске лажне такозване правде. Да служи Христовој истини, јединој вечној истини, јединој не-пролазној истини, јединој бесмртној истини, а да одбаци и одрекне маскиране истинице, маскиране лажи...

И Света Србија, немањићка Света Србија, шта је хтела? – Она је хтела да освети све! Она је себе изграђивала. Како? – Помоћу, прво: помоћу светe школе. Јер, просвета јеванђељска, просвета Господа Христа, просвета светосавска шта даје човеку? – Даје знање о вечном

животу, даје знање о јединој истинитом Богу, даје знање о истинитом човеку, даје знање о смислу и циљу нашег земаљског живота. Али не само знање, него даје и свету силу да се то свето знање претвори у живот. Да се њиме живи у овом свету. Света школа, ето то је главна ливница Свете Србије, светосавска немањићка ливница. Света школа! Данас, претворена у мајмунску мудрост. Света школа погажена! Нема светог знања, нема такве школе. Шта људи уче? Шта је то? Какав се то мрак вије кроз наше ниске и мале школе?

А Света Србија немањићка, светосавска Србија?! Шта јој даје, и шта још хоће? – Свету породицу. Без свете породице нема напретка ни у једној земљи. А Свети Сава је то хтео. Свети Кнез Лазар је то хтео. Јеванђеље Светога Саве то хоће; да освети породицу, да однос у породици, између родитеља и деце и свих у кући буде свети однос. Да служе један другом као света браћа, свете сестре. Да служе Господу Христу, служећи један другоме. Да све бива у славу Божију. Света породица то је: кад све бива у славу Божију. Кад се умире и живи ради Христове правде, ради Христове истине, ради Христове љубави, кад се живи Христовом вером, када се у породици служи Господу. Јер, служећи Господу, уствари ми служимо себи, служимо својој вечности, служимо свом Царству Небеском, јер служимо спасењу своје душe. А спасења нигде – мимо Господа Христа, нигде мимо Његове Свете Цркве.

А Света Србија, Србија светосавска и немањићка траји свето судство. Суд да буде светиња, где ће савест божанска да решава ствари. Где ће правда Божија да буде светла и трајна. То је свети суд, свето судство. То хоће Света Србија.

Па онда земљорадња?! Шта је то? – То је свети посао. Света земљорадња. То хоће Свети Сава. То хоће Света Србија, да се земља обрађује у славу Божију, а на корист нама, јер знамо да је сва земља имовина Божија, дата нама. Света земљорадња, ето она изграђује Свету Србију. Па свето сточарство, свето пчеларство, сваки занат, све је то свети занат у Светој Србији. Свето занатство! То је занатство које служи нама, служећи Богу. Занатство које се врши у славу Божију на спасење наших душа и на одржавање наше г тела. Али све у славу Божију. То хоће Света Србија. То хоће Света Немањићка Србија, то и косовска Србија Светога Кнеза, то и Небеска Србија. Једна је то Србија! Почела од Светога Саве и његовог светог оца, па ето кроз све векове, до данашњега дана све што је свето припада тој Светој Србији, Светој Немањићкој Србији, земаљској и небеској.

Али ми, данашњи Срби – шта би од те Свете Србије? – Почели смо да је сахрањујемо, почели смо да је умртвујемо са свих страна, јер гонећи Господа Христа из своје душe, ми гонимо њу – Свету Србију. Гонимо Истинитог Бога, Његову правду из нашег живота, одричући се Господа Христа, као што многи Срби данас чине, шта је то? – Они се труде да убију Свету Србију. Гле, они убијају себе, Свету Србију не могу убити, не могу убити бесмртнике Христове. Не могу убити Светог Кнеза Лазара, Светог Саву, Светог Симеона Мироточивог и безброј српских светитеља и безброј витеза и јунака што гинуше за Крст Часни и слободу златну кроз векове и векове. Не могу они погубити душe оних 700.000 Срба што положише душe својe, животе својe, побијени за веру православну у ондашњој хрватској држави.

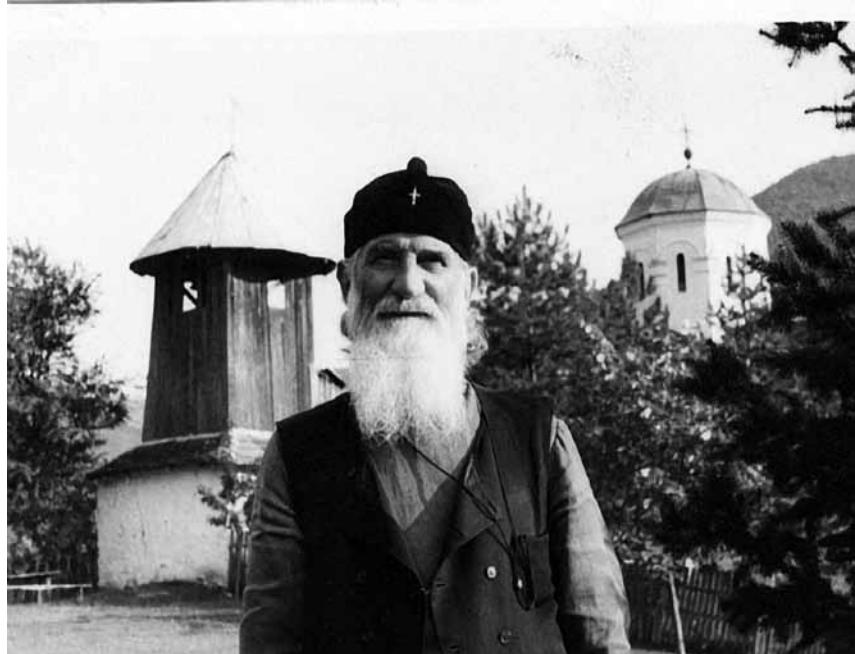
То је вечна Света Србија, неубивљива. Света Србија коју нико усмртити не може, нити јој може нашкодити, јер је сва Христова. А васкрслог Господа Христа ко ће погубити, ко убити?

А прави Србин увек стоји уз Спаситеља свога Господа Христа, увек стоји у Светој Србији, брани њену правду, живи том правдом, брани њену истину, живи том истином. Нема смрти која га може одвојити од њих, нема ђавола, ни легиона ђавола, ни пукова ђавола, који могу таквог Србина, Христовог Србина, светосавског Србина, одвојити од Свете Србије. У њој он је међу светитељима српским. Тим бесмртним победницима на свим бојиштима, тим бесмртним јунацима којима никаква смрт нашкодити не може.

И ми данашњи Срби, треба да проверимо себе, сваки да прровери себе. Где сам? Да ли сам ја у Светој Србији? Да ли заиста живим светим Јеванђељем косовским, светосавским Јеванђељем? Да ли је Христос за мене све и сва у овоме свету? Да ли је Христос за мене најважнија моја брига у овом свету? Да ли је Христос једини истинити Бог за мене у овоме свету, или ја полако се одвајам од Њега и бежим од Њега и придржујем се лажним боговима овога света, лажним наукама, лажним учењима.

Сваки нека провери себе. Провера је врло лака и за мене и за тебе. Ако си прави Србин, ако светосавско србинско срце бије у теби, ти си сав уз Господа Христа. Сав уз Његову истину и у овом и у оном свету. Ти си сав уз Светог Кнеза Лазара, ти сав на Косову гинеш за Крст Часни и слободу златну.

Свеједно! Било Косово и прошло, а и данас је Косово! И данас гину без Вајсрења, многи гину да вечно умру. Али има и светих Срба који животе своје

Авва Јустин, фотографија из 1959. г.; фото: <http://www.celije.org.rs/>

полажу за Господа Христа, животе своје полажу за Свету Србију. Обично се ти не виде, не чују, а срце њихово – то је веза са небом, изнад свих грехова, изнад свих смрти. Срце њихово олтар, косовски олтар на коме они стално приносе себе на жртву Господу Христу, служећи Њему и роду своме. Има таквих Срба и у земљи и ван земље и због њих стоји и постоји земља наша. А кад би било само до издајца и до гњева Божјег, не би остало ни једног Србина данас. Али по великој милости Божјој, по молитвама Светог Кнеза Лазара и Светога Саве и свих славних светих Немањића и свих српских светитеља, ми недостојни данашњи Срби живимо, ето, и путујемо ка Небеској Србији.

Нека би благи Господ осветио сва срца српска сада на земљи. Нека би Свети Кнез по милости својој са свима српским светитељима умolio Господа да поново крсти, поново крсти обескршћене српске душе многе. Да их приведе Господу Христу, да их приведе Светој Србији, Небеској Србији. Јер само Света Србија јесте слава сваког Срби-

на у свим вековима и временима, поготово наша.

Наше доба, доба је када се вера проба! Истинита вера, светосавска вера. Срби стоје њоме или пропадају отпадајући од ње, трећега нема. Зато само вођени и предвођени Светим Кnezом и Царем Лазаром и Светим Јеванђељем Светога Саве, ми данашњи Срби можемо савладати све смрти, све христоборство овога света, све лажне науке и изаћи као бесмртни победници из овога света, у вечну Небеску Србију, тамо међу све праведне и свете Србе, да служимо Господу Христу и Светој Небеској Србији као што смо служили у свetoј земаљској Србији.

Молитвама Светог Великомученика Цара Лазара, и другог данашњег светитеља, Светог Патријарха Јефрема, кротког печалника земље српске, и свих српских светитеља, нека благи Господ сваку српску душу води и руководи у овоме свету и изведе је кроз истину вечну у живот вечни, у Царство Небеско. Амин.

Авва Јустин Поповић

Извор: <http://www.saborna-crkva.com/>

Осми фестивал ране музике у Београду

Концерт Павла Аксентијевића

пр Милица Анђејевић

Yсуботу, 15. јуна, у 20 часова у римокатоличкој Цркви Светог Петра у Београду свечано је отворен Осми фестивал ране музике у Београду. После уводне речи Предрага Госте, уметничког директора ове манифестације, свечано проглашење почетка фестивала најавила је светски призната вокална уметница Маријана Мијановић. Уследио је једночасовни наступ појца Павла Аксентијевића подржан квартетом мушких гласова који су певали лежећи тон – исон.

Иако већ у осмој деценији живота, овај изузетни уметник није изгубио племениту боју гласа која га издваја у односу на друге интерпретаторе православне црквене музике. Тиме је у потпуности одржао пажњу многобројне публике која је присуствовала овом музичком догађају (црква је била препуна).

Међутим, музичке познаваоце изненадило је одсуство прецизног програма са ауторима, називима и пореклом песама које ће бити изведене. Објаснили су нам да је то због тога што ће програм бити креiran на лицу места, односно појац ће, понесен атмосфером догађаја, бирати репертоар међу бројним напевима које је припремио. Зато ће и овај приказ бити непрецизан, односно биће заснован на белешкама које смо хватали слушајући најаву песама.

Прва песма најављена је као најстарији хришћански нотни запис из 3. века, а ради се о химни посвећеној Светој Тројици. Подсећамо да најстарији музички записи певаних богослужбених текстова на грчком језику потичу из 10. века. Из периода позне антике, коме припада 3. век, сачувани су старогрчки записи вокалне и инструменталне световне музике. Које је порекло ове хришћанске песме из 3. века?

Уследио је низ мелизматичних песама на грчком језику. Неке су трајале и по десетак минута. Доминирале су „кратиме“ из рукописа Велике Лавре на Светој Гори. У питању су врло развијене мелодијске целине компоноване као самосталне композиције или као делови неких других богослужбених песама. Мелодија „кратима“ развија се на слогове без значења: те, ри, рем, не, на. Дакле, до изражаваја долази појачко умеће, а не богослужбени текст који је примаран у хришћанском певању. Постоје различита тумачења смисла „кратима“. За Павла Аксентијевића оне су увод у молитвено стање, пут сећања на време пре времена.

Поред „кратима“ на репертоару су биле и песме кир Стефана Србина, из 15. века. Верује се да је поменути композитор живео и радио на двору деспота Ђурђа Бранковића у Смедереву. Господин Аксентијевић је извео три песме овог аутора: *Дух твој blaти нека ме води ио стази шравој*, *Хвалише Госјода*, *Помилуј мја Боже*, а затим и једну „кратиму“ Мануила Хрисафиса, такође компоновану на двору Бранковића.

Концерт је завршен „кратимом“ непознатог аутора која се – по речима Аксентијевића – најчешће пева на Светој Гори.

Дакле, Павле Аксентијевић се публици представио као појац средњовековног музичког блага годинама изучаваног од стране наших познатих музиколога Димитрија Стефановића, Данице Петровић, Андрије Јаковљевића. Изврсне реакције публике указале су на потребу за чешћим наступима овог уметника. С друге стране разноврстан репертоар песама, непознатих широј јавности, указао је на потребу за организовањем едукативних радионица за све оне који желе да упознају лепоту средњовековне православне појачке традиције.

Разговор са академским вајаром Љубишом Манчићем, добитником Ордена Св. деспота Стефана Лазаревића

У Нишу ускоро споменик Светом цару Константину

Разговарала Славица Лазић

Молитва, усредсређеност на тему и настојање да аутентично представим онога кога објективизујем кроз уметничко дело највише помажу да мој таленат и рад дођу до изражaja. Дела за која сам добио овај орден радио сам у циљу неговања традиције светосавског духа и љубави према Цркви.

Споменици вајара Љубише Манчића налазе се у Србији, Француској, Румунији и Грчкој, а његова дизајнерска решења златника, медаља, ордена, плакета и колекција накита су неизбежни поклони приликом свих важнијих црквених и државних церемонија. У мноштву награда које је освојио на међународним и домаћим изложбама са посебним задовољством истиче признање СПЦ – Орден Св. деспота Стефана Лазаревића, који је добио за истрајно сведочење Христа Вакслога и делатну љубав према Светој Мајци Цркви, нарочито показану његовим уметничким радом од изузетног вер-

ског и културног значаја. Орден му је доделио Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве на предлог Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја.

Монументалне скулптуре али и дела ситне пластике ради надахнут националним прегнућем и пропри инспирацију из историјске традиције, морала и обичаја. Критичари кажу да се у његовом вајарству препознају два тематска круга једнако важна за српску уметност. Најпознатији су му радови на духовно-религиозне и историјске теме у оквиру којих је вајао знамените личности, ду-

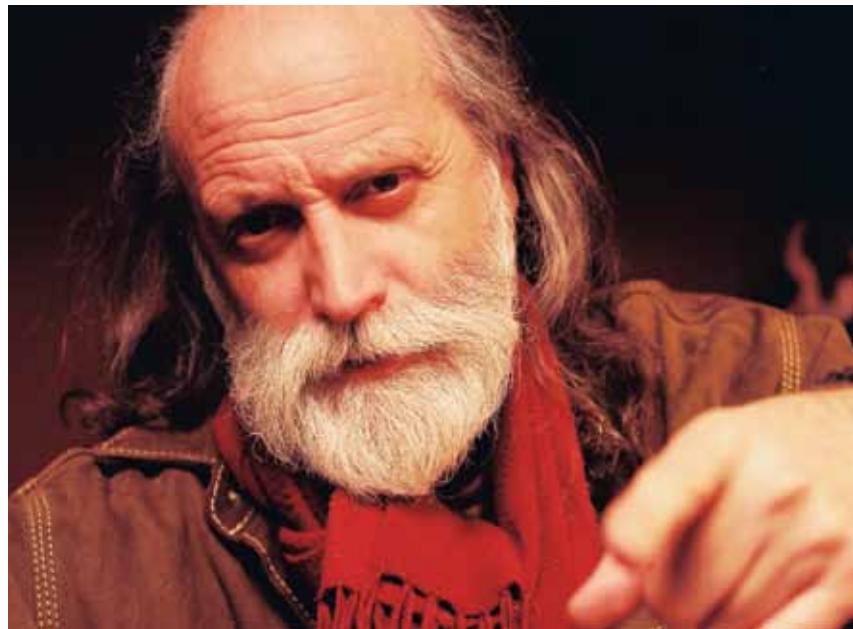
ховнике, просветитеље, светитеље, војсковође, државнике, ратнике, сликаре и песнике. Други тематски круг чине дела посвећена еросу рађања. Овековечно је на плакетама у бронзи Светог Саву, Стефана Првовенчаног, цара Лазара, војводе српске војске и друге великане српске историје. Ретки су они којима није познат његов споменик Милунки Савић у Јошаничкој Бањи. Национални етос прославио је кроз своја решења златника, ордена, плакета и монументалних споменика са уметничким осећајем за историјско-религиозни дух свог народа.

Добитник сте Ордена Св. деспота Стефана Лазаревића који Вам је уручио Његова Светост Патријарх српски Иринеј. Радили сте ордене и серије златника за Српску Православну Цркву (Св. Симеона Мироточивог, Св. деспота Стефана Лазаревића, Св. Петра Цетињског, Св. цара Константина – Милански едикт, Орден Далматинске епархије). Колико Вам значи ово признање у мноштву награда за Ваш рад?

– Тачно је да сам до сада примио доста домаћих и међународних награда али Орден Св. деспота Стефана Лазаревића је сигурно најпрестижнија награда коју сам добио. То је за мене изузетна част и признање које ми указује Српска Православна Црква за мој рад у име наше дугогодишње врло успешне сарадње. Рекао бих да је то признање за труд који сам уложио јер то само по себи увек доноси награду. На нама је да радимо и пустимо да Бог одреди када, где, како и на који начин ће тај наш рад и труд наградити.

Ваш уметнички рад, који је од изузетног верског и културног значаја, Црква је препознала и наградила. О којим Вашим делима је реч, да ли су она била наменска за Цркву или су настала као спонтана инспирација?

– Сва моја дела плод су спонтаног надахнућа, па и онда када је реч о „наменски“ израђеним делима. У мом послу концентрација је неопходна – да не бих направио неки погрешан потез у вајарском делу које захтева минуциозан рад. Молитва, усрдсрећеност на тему и настојање да аутентично представим онога кога објективизујем кроз уметничко дело највише помажу да мој таленат и рад дођу до изражаваја.

Дела за која сам добио овај орден радио сам у циљу неговања традиције светосавског духа и љубави према Цркви.

Личности које смо заборавили

Шта значи створити дело од изузетног верског и културног значаја – колико је времена протекло у вашем раду док сте постигли такав ниво?

– Иза мене је више од три деценије рада и то пуно рада и жеље да се људима, светињама и догађајима обезбеди место које заслужују. Не треба замишљати да све може да се оствари одмах. Захваљујући таленту, раду, вери и стрпљењу време је показало резултате.

Колико је вера важна за Ваше стваралаштво и Ваш живот?

– Потичем из религиозне породице. Моји родитељи били су једноставни, приступачни и духовно веома мудри људи. Моја животна философија слична је њиховој, базира се на томе да човек треба да успостави суштински однос са Богом,

људима, природом и самим собом. То је однос заснован на љубави из којег проистичу трпљивост, толерантност, послушност, поштовање и прихватање овогемаљске реалности. Никада не бих био у стању да урадим било шта а да у свему томе није било вере. Вера је чврсто поуздање у све оно што сам радио и чему сам се надао. Схватио сам да Бог не може да изневери наду коју је у нама зачео, да ми треба да верујемо и да се искрено надамо. Тако сам успевао да постигнем хармонију, да будем потпуно растерећен, да се посветим послу, породици, пријатељима.

Колико је тешко живот, достигнућа, духовно сопствво, целог човека изобразити кроз вајарско дело које треба да га представља? Када знаете да сте успели? Радили сте мноштво значајних ликова – Милунку Савић, краља Петра Првог, српске војводе, европске и српске великане – Милутину Миланковића, Милана Тепића и многе друге?

– Опредељујући се да се посветим ликовима Милунке Савић – жене хероја, краља Петра Пр- ➤

вог, ликовима српских војвода и других српских великане тежио сам да пробудим националну свест српског народа како би млађи нараштаји били у прилици да упознају њихова бесмртна дела. Заједничка карактеристика свих ових ликова је да плене својом једнотаварношћу и скромношћу, да су у питању велики родољуби, носиоци највиших одликовања и да су сви поред своје племенитости и небројених заслуга неправедно пали у заборав. Радећи на овим ликовима желео сам да се оживи сећање на њих и да им се тако укаже част и признање које заслужују.

Велики рат као инспирација

Ово је година обележавања Миланског едикта у којој сте и Ви урадили лик Св. цара Константина. Какав је осећај знати да радите на лицу који је инспирација многобројним вајарима Европе, да ли стрепите од поређења која су неминовна?

– У години обележавања 1700-те годишњице Миланског едикта радим упечатљив споменик Св. цару Константину који ће по благослову Његове Светости Патријарха српског Иринеја, Епископа нишког Јована и сагласности градских власти Ниша бити постављен на локацији у Нишу, која тек треба бити одређена. Израдио сам и серију златника са ликом Св. цара Константина и његове мајке Св. царице Јелене. С обзиром на то да је реч о аутентичним делима, не стрепим ни од каквих поређења.

Да ли дизајнер, преносећи поруку на златник, има слободу у интерпретацији или се очекује да буде строго доследан оригиналу? Радили сте златнике поводом 800 година манастира Хиландара, злат-

Златници које је за потребе СПЦ радио вајар Љубиша Манчић

нике са ликовима из династије Карађорђевић, војвода из Првог светског рата, Андрића, Десанке Максимовић, Дучића?

– Сви моји златници су аутентични. Као и сваки дизајнер тежим аутентичности. Тежио сам да ликове наших знаменитих личности што уверљивије пренесем са фотографија или скулптура на подлогу приликом израде модела.

Следећа година је година обележавања Великог рата – Првог светског рата. Ваш рад се налази у музеју Великог рата у Француској. То је велика част за уметника. Хоћете ли радити нешто ново овим поводом?

– Реч је о највећем музеју у Европи посвећеном Првом светском рату или како га Французи називају „Великом рату“ који је средином новембра 2011. године отворен у граду Мон, не-

Споменик Милунки Савић, рад вајара Љубише Манчића ; фотографија: <http://srpskoblago.rs>

далеко од Париза,. Простире се на 7.000 квадратних метара, а свака земља учесница има свој простор за излагање. Заступљен сам са шест експоната, међу којима централно место заузима скулптура Милунке Савић. Радим вајарска дела тим поводом која ће угледати светлост дана наредне године.

Средњовековни узори

Ваш рад се не иссрпљује само на скулптурама и функционалним целинама, ради те и ревијални накит. Да ли

накит може бити скулптура или је само наменски предмет? Да ли су колекције српског средњовековног накита које сте радили биле запажене у свету?

– У питању су колекције скулптуралног, функционалног и ревијалног накита. Један део колекције израђен је у сребру, док је део колекције у позлати. Реч је о класичним фигуранлим темама и мотивима модернизованих сензибилитета. Креирању накита приступам у зависности од потреба, од класичних фигуранлих тема до копија средњовековног накита, као што је печатно прстење, наушнице, огрлице, привесци и сл. Копије српског средњовековног накита имају непревазиђену лепоту и доживеле су огроман успех.

Колико у данашњем времену има места за неговање модерног хришћанства кроз културу – колико је савремено хришћанско културно стваралаштво ослоњено на пуко копирање и репродукцију прошлости, а колико је реч о новим културним добрима?

– Не бих се сложио да је у питању пуко копирање и репродукција прошлости, јер у доброј мери увек постоји инспирација мотивима као простом враћању на старе естетске манире и то најчешће средњовековне узоре.

Какав је став хришћана према култури? Да ли је култура у функцији Литургије?

– Кроз културу уметник одуховљује и преображава материју, опредмећује и материјализује свој дух, стварајући он општи са другим људима. Посматрајући хришћанску православну културу у свим њеним формама у времену и простору, кроз архитектуру, иконопис, фреске, примењену уметност и музику, проистиче да је све у функцији Литургије.

Bера је чврсто поуздање

– Потичем из религиозне породице. Моји родитељи били су једноставни, приступачни и духовно веома мудри људи. Моја животна философија слична је њиховој, базира се на томе да човек треба да успостави суштински однос са Богом, људима, природом и самим собом. То је однос заснован на љубави из којег проистичу трпљивост, толерантност, послушност, поштовање и прихватавање овоземаљске реалности. Никада не бих био у стању да урадим било шта а да у свему томе није било вере. Вера је чврсто поуздање у све оно што сам радио и чему сам се надао. Схватио сам да Бог не може да изневери наду коју је у нама зачео, да ми треба да верујемо и да се искрено надамо. Тако сам успевао да постигнем хармонију, да будем потпуно растерећен, да се посветим послу, породици, пријатељима.

Мислим да је савремено хришћанско културно стваралаштво прилично угрожено јер се не стварају нова културна добра, већ се све своди на конзервацију прошлости копирањем, рестаурацијом и сл. Колико ми је познато, Православна Црква се никада није залагала за културну унификацију света. Сваки народ, сваки појединач има право да своју веру представи категоријама своје културе.

Културна глобализација света је нова реалност. Да ли је угрожена наша национална култура?

– Културна глобализација света, као нова реалност са којом

смо суочени, угрожава националну културу. Живимо у ери глобализације културе која подразумева стварање универзалне, масовне и интегралне културе, као одраз интеграције света. Захваљујући развоју информатичке технологије смо са реалношћу у којој човек партиципира у свим културама света. Посматрајући хришћанство као вид отворене друштвене културе, претпостављам да наша национална култура не може прихватити културну изолацију и да ће у том систему културне глобализације покушати да задржи своју аутентичност.

Преобрајај Српске православне цркве

Српска свети

Олга

„**О**ве фотографије ће највише изненадити парохијане, посетиоце и госте, који последњих неколико година долазе у наш свети храм у Јоханесбургу, са поносом бораве у њему и на нашем предивном црквеној имању, а који су можда заборавили, или нису имали прилику да виде у каквом стању је била наша светиња 2003. године – 25 година после изградње.“

Архимандрит Пантелејмон
(Јовановић)

Црква Св. Апостола Томе у Јоханесбургу сазидана је 1978. године и једина је српска црква на целом афричком континенту. Темеље за храм је освештао тадашњи Епископ аустралијско-новозеландски Г. Николај. Од тада, па до данас, неколико свештеника је опслуживало ову парохију која са црквом и црквеним имањем заузима око два и по хектара. Ова једина српска светиња на афричком кон-

тиненту данас блиста пуним сјајем и постала је једна од најлепших православних цркава у Јужној Африци. Ипак, до пре неколико година ова црквена општина није дисала пуном снагом.

Када је монах из косовског манастира дошао по благослову почившег Патријарха Павла да чува упаљено кандило светосавља и домаћински брине о овој удаљеној парохији, стотине парохијана је, по својој савести, кренуло да помаже – свако према својим могућностима и знајима – тако да су сада, сви заједно, поносни на заједничко благословено дело вакрсавања једине српске светиње у Африци.

Парохија, црква и имање су узрастали заједно, а Архимандрит Пантелејмон, постављен за старешину Цркве Св. Томе у Јоханесбургу 2003. године каже: „Ове фотографије ће највише изненадити парохијане, посетиоце и госте, који

не општине Светог Саве у Јоханесбургу

ња у Африци

Стојановић

последњих неколико година долазе у наш свети храм у Јоханесбургу, са поносом бораве у њему и на нашем предивном црвеном имању, а који су можда заборавили, или нису имали прилику да виде у каквом стању је била наша светиња 25 година после изградње. Ово су фотографије снимљене не 1983, ни 1993, већ су забележене 2003. године.“

Архимандрит Пантелејмон даље каже да је до овакве промене могло доћи само захваљујући победом вере, слоге и добра уз Божију помоћ. „Видевши да наша Патријаршија брине о овој далекој парохији, сви наши парохијани су по срцу кренули да ми помажу, тако да је све ово што данас постоји заједнички подвиг.“

У плану им је да једном све фотографије сакупе и саберу у једну својеврсну ретроспективу преображаја Српске православне црквене општине Светог Саве у Јоханесбургу и да то

објаве у штампаном издању не би ли сачували и овековечили њено узрастање.

И на kraју ове мале фотопортаже у којој смо тек делић јужноафричке стварности покушали да прикажемо, бељежимо речи Архимандрита Пантелејмона упућене његовим парохијанима: „Пошто са задовољством и поносом будете погледали ове фотографије, апелујем на вас, драга моја духовна децо, да као што смо овако обновили нашу светињу, тако да се стално старамо и за наше душе и душе наше деце, чистимо, унапређујемо, вакриставамо и преображавамо вером, добрым делима, љубављу према Богу, Цркви и близњима, постом, молитвом, поштењем, праштањем и свим хришћанским врлинама, које нам обезбеђују благослов, заштиту и помоћ Божију, вечно спасење, победу над смрћу, радост и уживање у непролазном Царству Небеском.“

Поводом успостављања академске сарадње ПБФ БУ
са Петроградском и Кијевском духовном академијом

Руске духовне академије: стање и перспективе

— други део —

гр Ксенија Кончаревић

Данас руске духовне академије имају могућност организовања комплексних и вишестраних теолошких истраживања. Стварају се претпоставке за развој теолошке мисли која треба да се обликује како у границама духовних школа тако и изван тих граница. Говорећи о садашњем стању ствари у руској богословској науци, Патријарх Кирил констатује да је „можда најтеже поново успоставити изгубљени континуитет који се неизоставно мора установити између данашње теолошке мисли и духовних школа и истакнутих претходника наших постојећих богословских институција – духовних академија предреволуционарне Русије“.

Какви су, с тачке гледишта Патријарха Кирила, путеви превазилажења оних недостатака система духовног образовања који су наслеђени од предреволуционарних академија и богословија? Шта је неопходно учинити да би духовне школе Руске Цркве постигле научни ниво који би одговарао потребама савременог доба?

Превсвега, следећи Светог Филарета Московског, Патријарх Кирил указује на неопходност да се студенти науче умећу самосталног рада. Неопходно је креативно усвајање материјала, његово преламање кроз призму властитог научног стваралаштва студента, а не аутоматско запамћивање. То

се односи на сваку високошколску институцију. „Школа је место где људи стичу образовање и где се одвија интелектуални рад. Наравно, реч је о високој школи – не о средњим школама. У високој школи најважније је да се сваки студент обучи методу, односно навици самосталног рада. Људско памћење је тако организовано да је немогуће запамтити све историјске датуме, имена која се срећу у књигама и која се презентују на предавањима – то није ни потребно запамћивати... Висока школа треба да учи методу научног рада, а духовна академија – методу теолошког истраживања... Неопходно је... да свако ко заврши високу духовну школу буде потенцијални истраживач“. Да би се то постигло, неопходно је, по речима Патријарха, испоштовати неколико услова. Први од њих је солидно усвајање оних језика који су неопходни за самостални рад са изворима. „Истраживач у области богословља нема право да не познаје архаичне и класичне језике. Сви богословски текстови написани су на одређеним језицима. Немогуће је озбиљно проучавати Григорија Богослова на основу руског текста... Истраживачи Старог Завета морају знати старојеврејски, истраживачи Новог Завета и патристичких текстова морају владати грчким, латинским и сиријским језиком. То је *conditio sine qua non!* Без тога

није могуће развијати аутентичну богословску науку“.

Други услов јесте коришћење историјско–критичког приступа текстовима у научном раду. „Богословље је наука (премда није само наука), према томе, проучавање богословских текстова – без обзира да ли се ради о светотачким или текстовима из Светог Писма – мора укључивати веома озбиљан историјско–критички елемент. Теолог мора бити одговоран за научну заснованост својих закључака, мора поседовати јасну представу о предмету о коме расуђује. Без тога, без укључивања научне библистике, историје превода, практичних вежби из превођења текстова и других помоћних дисциплина у програм наших високошколских духовних установа није могуће радикално унапредити ниво богословског образовања“.

У вези са изложеним Првојерархом Руске Цркве сматра да је веома важно подстицати оне теологе који у својој научној делатности остварују ове захтеве, односно раде са примарним изворима на језику оригинала и користе научно–критички метод у својим истраживањима. „Треба на све могуће начине стимулисати стваралаштво младих теолога – и оних који раде у духовним академијама, и оних који су запослени у световним просветним институцијама, и оних који служе

Зграда Петроградске духовне академије

на парохијама, јер без обнављања теолошке мисли нећемо постићи циљеве које данас намеће целокупан ток црквеног живота“.

Како наглашава Патријарх Кирил, „данашње друштво принципијелно је различито од свих других, познатих нам по претходним историјским епохама кроз које је прошла наша Отаџбина, пре свега зато што се за њега црквост не поставља као нешто што се подразумева“. У тој ситуацији сфера духовног образовања не може се ограничавати на васпитавање будућих свештеника у духовним школама. „Област ширења духовног образовања мора бити цела наша земља, а његов аудиторијум треба да постане савремено руско друштво... Наиме, духовно образовање представља органске и неотуђиви део мисије Цркве у свету“.

По Патријарховим речима, данас постоји реална потреба за постојањем озбиљне, динамичке везе између теологије као науке и мисије Цркве у друштву. За постизање успеха у мисионарском деловању Цркве неопходна је она фундаментална научна теолошка база која се мора стварати напорима целокупног система духовног образовања. „Није могуће креирати образовне програме верске наставе на високом нивоу ако немамо озбиљну богословску основу... Изван богатог и

садржајног црквено-научног контекста није могуће изградити исправан систем теолошких погледа. Али пошто се цео тај огромни слој теолошког знања не може механички пренети и укључити у структуру духовног образовања, поста-

вља се питање колосалног значаја – о развоју богословске науке у нашој земљи. Наиме, не може се скривати чињеница да је неуспех предреволуционарне школе умногоме био условљен трагичним расцепом између научног богословља, школског богословља и стварног живота Цркве“.

Подносећи експозе у Петроградској духовној академији 2. јануара 2009. године, Патријарх Кирил, тада Мјестобљуститељ патријарашког трона, сумирао је циљеве и задатке који се налазе пред савременим духовним школама Руске Православне Цркве у следећој програмској изјави: „Данас постоји све што је потребно за развој богословске мисли, за то да наша омладина добија не само добро теолошко него и духовно образовање. Полазећи од властитог искуства рећи ћу: неопходно је, наравно, владати методом богословског истраживања, неопходно је умети писати теолошке текстове, али најважније је научити повезивати теологију са животом. Ако се то чини, смисао теологије постаје очигледан, и тада теологија постаје духовно и интелектуално оружје... Наша Црква зна оно што нико други не зна, јер нико није био у ситуацији да прође кроз таква страдања кроз каква су прошли наш народ и наша Црква. Дужни смо да се духовно и интелектуално припремимо за то да резултат исто-

ријског развоја Русије постане једна нова синтеза“.

Каква треба да буде та синтеза? Таква да одговара представамаprotoјереја Георгија Флоровског, који се надао да ће руска теологија изнедрити „патристичку синтезу“ и наглашавао неопходност студиозног проучавања дела Светих Отаца. Флоровски је истицавао: „Проучавање теологије још одавно ме је довело до идеје коју данас називам *неопатристичком синтезом*. То није просто збирка исказа и тврдњи Светих Отаца – то мора бити управо синтеза, креативно ново вредновање откривења послатих одозго светим људима из старине. Та синтеза мора бити патристичка, верна духу и созерцању Отаца *ad tempus Patrum*. Истовремено с тим она мора бити и неопатристичка, пошто је упућена новом веку, са проблемима и питањима карактеристичним за њега“.

Духовне школе Руске Цркве данас реално могу постати место где ће се сан Флоровског остварити, где ће студенти изучавати идеје Светих Отаца, изналазити и користити оно што је најбоље на добробит Цркве. У том смислу Првојерарх Руске Цркве поручује: „Дај Боже да се то додги за нашег живота. За остварење тога циља данас духовна школа поседује све. Имамо слободу, материјална средства – додуше, можда не баш значајна, имамо огромну подршку нашег народа, имамо могућност да се ослањамо не само на духовне него и на световне науке. Дај Боже да не изгубимо ову могућност, да не навучемо на себе гнев Божији! Дај Боже да се време слободе не претвори у време стагнације, а време нових могућности у време маштарија и празних илузија. Својим радом и молитвом морамо учинити оно чему се данас нада и што од нас очекује и Црква и наш народ!“

Велики теолози двадесетог века

– Сергеј Булгаков –

О Богочовештву, богочовечанству и софиологији

Лазар Нешић

Нећемо претерати ако кажемо да је он генијалан хришћански мислилац.
Тамо где ће корифеји православне неопатристичке синтезе застati
у мишљењу и теоријски сањарити о путу који води напред,
ту ће отац Сергеј кренути даље.

Сергеј Николајевич Булгаков рођен је у свештенничкој породици 28. јуна 1871. године у граду Ливни, који се налази у централној Русији. Похађао је црквену школу у родном месту и провео четири године у богословији, пре него што је уписао студије права на Московском универзитету 1890. године. Дипломирао је 1894., а 1895. године – у својој тек двадесет петој години – почиње да предаје политичку економију на Московској техничкој школи и постаје један од промinentних мислилаца марксистичког усмерења и присталица кружока умерених социјалиста.

У периоду од 1898. до 1900. године путује по Западној Европи и Великој Британији, прикупљајући материјал за своју капиталну дисертацију *Капитализам и земљорадња*, која ће се појавити у два тома. Уз помоћ овог дела и других радова на тему економских и друштвених питања Булгаков је врло брзо стекао националну репутацију. У Кијеву је радио као професор пет година, да би се вратио у Москву 1906.

године, где преузима катедру економије на Московском институту за трговину. Исте године је добио своје место у Доњој комори Руског парламента (Думе) као хришћански социјалиста. Докторирао је 1912. године на Московском универзитету, а 1917. је на истом заузeo позицију професора политичке економије. Убрзо након тога Булгаков се – услед разних животних околности – враћа активном хришћанству и православљу и постаје свештеник 1918. године, на препоруку руског Патријарха Тихона. Након Октобарске револуције и грађанског рата разилази се са бољшевичком влашћу и убрзо бива претеран из земље. Долази у Праг 1923. године, а затим прелази у Париз, где ће 1925. бити један од оснивача и декан Теолошког института Светог Саве, на коме ће предавати догматику. Тамо предаје све до смрти 1944. године.

Библиографија

Од завидног опуса оца Сергеја – о чему би било потребно

написати додатни чланак – на српски језик су до сада преведени мањи чланци и следеће монографије:

Православље: ојледи о учешћу Православне Цркве (превео Мирко Ђорђевић, Медијеран, Будва, 1991);

Икона и иконопоштовање: дојмашички ојлед (превео Илија Марић, Источник, Београд, 1998);

Избрани сабиси (приредио Никола Милошевић, превели Марија Марковић и Бранислав Марковић, ЦИД, Подгорица, 2000);

Софиологија смрти (превела Антонина Пантелић, Бrimo, Beograd, 2001);

Светиљосија невечерња: сазрцања и умозрења (превео Зоран Буљутић, Brimo-Loīos, Beograd, 2005);

О јеванђељским чудима (превео Зоран Буљутић, Losoī, Beograd, 2011);

Јање Божије (превела Антонина Пантелић, ПБФ-Loīos, Beograd, 2011).

У припреми је још неколико књига у српском преводу

Протојереј Сергеј Николајевич
Булгаков (1871–1944)

и искрено се надамо њиховом скром појављивању, које ће пружити целовитији увид у мисао овог значајног теолога.

Теологија Сергеја Булгакова: Софија и софиологија

Отац Сергей Булгаков је да-
нас вероватно један од најза-
постављенијих православних
теолога. Нажалост је тако, јер
нећемо претерати ако кажемо
да је он генијалан хришћански
мислилац. Тамо где ће кори-
феји православне неопатри-
стичке синтезе застati у мишљењу и теоријски сањарити
о путу који води напред, ту
ће отац Сергей кренути даље,
храбро попут никог у двадесет-
том веку. Како ствари стоје, он
припада малобројним који су
до kraja схватили шта доиста
значи одговорно богословство-
вати у савременом свету.

У пар речи ћемо изнети срж-
његове теологије, остварива-
не путем концепта софиоло-
гије. Данас се тај појам још увек
доживљава амбивалентно – од
најранијих званичних осуда за

време живота оца Сергеја, па
до похвале од стране неколи-
цине савремених теолога. Раз-
лог томе је захтевност мисли
која одликује теологију Булгак-
кова. И заиста, Булгаков се не
може читати у доколици, по-
требан је труд и напор.

Шта је софиологија (можда
је боље питати) ко је Софија?
Пратећи мисао самог Булгако-
ва и његових текстова, изнели
бисмо следећа запажања:

Софиологија је учење о веиној
и тварној Премудрости Божијој,
уверава нас Булгаков на мно-
гим местима. С једне стране,
вечна и нестворена Софија је
остварење самог једносуштног
и нераздељивог живота Свете
Тројице. Софија није нова лич-
ност, тобоже четврта ипостас
у Тројици, већ је онтолошки
принцип љубави Божије према
Самом Себи, према сопственом
Божанству. Зато је она и слава
Божија. С друге стране, прати-
мо ли и даље Булгакова, Софија
је и превечно човештво, Пр-
волик према којем је створено
људско биће. Софија је основа и
садржај творевине, будући да је
погружена у настајање.

Нестворени (божански) и
створени (људски) свет ме-
ђусобно су повезани као већ
поменуте вечна и тварна Со-
фија. Булгаков додаје: иако су
истоветни по основи, наведени
светови су различити по ви-
ду/начину свог бића. Закључ-
ни одговор на питање шта је и
ко је Софија би гласио: Софија
у Творцу и Софија у творевини
представља онај мост који сје-
дињује Бога и човека, она је њи-
хово јединство.

Ако смо добро разумели
ствари, теолошки гениј оца
Сергеја концептом софиологи-
је покушава да искаже две бит-
не ствари: прво, да покаже шта
(позитивно говорећи) повезује
Бога са светом, тј. шта чини
могућим њихов потенцијални
сусрет. И као друго (засновано

на претпоставци првог увида),
да покаже шта чини могућом
заједницу божанске и људске
природе у ипостаси Христовој.

Контроверзе и недоумице
које овакав теолошки концепт
изазива и може изазвати оста-
ће по страни у овом разма-
трању. Мало је простора да се
упуштамо чак и у плодне стра-
не овог мишљења. Отац Сер-
геј Булгаков био је, као и сва-
ки прави теолог, човек испред
свога времена, са теологијом
која је авангарда и за наше
време. Треба га читати, про-
учавати, разумети, наћи не-
што плодно и животно, па тек
на концу критиковати. Савре-
мени проучаваоци, тј. они до-
бронамерни и отворени међу
њима, теолошки опус оца Сер-
геја разумеју као покушај ис-
тицања *позитивне и пошврдне*
димензије чувене халкидонске
дефиниције, изражене у нега-
цијама: нераздељиво, несли-
вено, непроменљиво, нераз-
лучно. Тиме би Софија била
теолошко и мислено настојање
да се Халкидон – посебно у на-
ше време – разуме и као једно
„да“; тежња да се учини корак
напред у богословствовању,
да се озбиљно мисли и разу-
ме Предање, те да се теологија
покаже као доиста жива и не-
склеротична стварност.

На крају, како нас уверава
савремени и утицајни британ-
ски теолог Џон Милбанк, со-
фиологија је један *космички и дојочовечански светонозор*. Она
је карактеристичан позив на
сагледавање нестворене славе
Божије у свему створеном. Она
је самопознање антрополошког
индивидуума који егзистира у
свету испуњеном божанском
премудрошћу. Присетимо ли
се речи Жоржа Бернаноса, со-
фиологија је човеков смртнич-
ки увид да упркос смрти, кон-
tingentnosti и фрагилности
људског бића и остале твореви-
не – све јесће благодати. ■

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

„Крштавање за мртве“

(1 Кор. 15, 29)

— други део —

гр Предраг Драјушиновић

Загонетно „крштавање за мртве“ које Апостол Павле наводи у 1 Кор. 15, 29 одувек је привлачило пажњу тумача који су на различите начине покушавали да схвате на шта се ове Апостолове речи заправо односе. Сам текст је веома нејасан.

У претходном излагању указали смо на то да Апостол под „крштавањем за мртве“ можда подразумева једну у коринтској Цркви краткотрајну и необичну ритуалну праксу приликом које би један већ крштени хришћанин бивао поново „заступнички“ крштаван „уместо“ неког ко је преминуо некрштен. Да ли се при томе радило о преминулом катихумену која је смрт стигла пре него што се крстio или пак људима који никада нису ни намеравали да постану хришћани, остаје отворено питање, као уосталом и све што се претпоставља везано за „крштавање за мртве“. Ово објашњење међутим није задовољавало многе тумаче кроз историју.

Недостатак било каквих података о једној таквој пракси

„крштавања за мртве“ какву, чини се, подразумева 1 Кор. 15, 29, као и претпоставка једног тако необичног обреда, потакла је многе тумаче да изназле другачија решења за ове загонетне речи. Навешћемо неке од њих.

„Мртви“ као метафора

По овом тумачењу „мртве“ треба схватити као метафору. „Мртви“ би уствари били катихумени који су умртвили своја тела греху те су се тако удостојили крштења. Међутим, таква метафора се никде не среће код Павла. С друге стране, и даље остаје нејасна формулатија у 1 Кор. 15, 29.

Крштења на хришћанским гробовима

Поједини тумачи изразили су мишљење да фраза „крштавање за мртве“ подразумева једну специфичну крштењску праксу која се одвијала на гробовима преминулих хришћана, у циљу да и покојници на неки начин узму учеш-

шћа у овом светотајинском обреду.

Ово тумачење је проблематично пошто би превод грчког изворника гласио „крштавање на мртвима (= гробовима)“. Међутим, „за“ у грчком (*ὑπέρ*) никада нема локално значење, тј. не означава место. Археолошки налази такође не потврђују постојање овакве праксе. Тако, ово тумачење остаје у сфери спекулације.

Етиолошко тумачење

Етиолошко тумачење претпоставља да „крштавање за мртве“ подразумева крштавање оних који су вери приведени кроз светли пример мученика, хришћана који су страдали за веру. Тако би мучеништво било узрок приступања крштењу. Превод би тада гласио „крштавање ради мртвих (= мученика за веру)“.

Ово тумачење је такође проблематично, пошто у време када Апостол води преписку са коринтским хришћанима не постоје плански и систематски прогони, каквих

Остаци ранохришћанског баптистеријума у облику крста, археолошко налазиште у пустинској регији Негев (данашњи Израел)

је било у каснијој историји Цркве.

„Мртви“ као Христос

За одбацање је, свакако, тумачење по коме се сматра да „мртви“ у ствари значе „Христос“. Превод би онда једноставно гласио „крштавање за Христа“. Граматички је ово тумачење немогуће засновати, пошто су „мртви“ у множини. С друге стране, тешко да би Апостол Павле „прворођенога из мртвих“ (Кол. 1, 18) који је својим вакрсењем омогућио вакрсење оних који верују (1 Кор. 15, 21) назвао „мртвим“.

„За вакрсење мртвих“, „верујући у вакрсење мртвих“

Конечно, у патристичкој литератури наилазимо на једно тумачење које заслужује озбиљну пажњу и далеко је смисленије од претходно наведених.

Наиме, Свети Јован Златоусти и Свети Јован Дамаскин сматрају да фраза „за мртве“ у ствари представља скраћеницу за пуну реченицу која би

гласила „за вакрсење мртвих“. Превод би dakle био „они који се крштавају за вакрсење мртвих“, односно „верујући у вакрсење мртвих“. То би значило да фраза „за мртве“ у ствари представља исповедање вере у есхатолошко вакрсење мртвих оних који се крштавају.

То би било идентично и данашњој крштењској пракси, када онај који се хрсти, или његов кум, исповеда у Символу вере наведене речи: „Чекам вакрсење мртвих“.

Међутим ово тумачење има својих слабости. Најпре је чудно да Апостол Павле користи једну нејасну фразу за ствар која се може изразити језички недвосмислено. Друго, Апостол Павле никаде у својим посланицима не користи предлог *ùper* са генитивом када се ради о исповедањима вере. Он овакву конструкцију користи онда када жели да изрази деловање које се врши *ragi* некога (нпр. Рим. 5, 7). Конечно, не мали проблем је заменица трећег лица множине „они који се крштавају за мртве“. Зар не би Апостол у том случају написао „ми који се крштавамо

за мртве (= верујући у вакрсење мртвих)? Извесна дистанца ипак указује на праксу која није општецрквено прихваћена.

Закључак

Из свега наведеног јасно је да коначно решење за загонетну фразу „крштавање за мртве“ у датим околностима не постоји. Нека егзегетска решења су једноставно мање вероватна од других. Тумачење да се ради о једној иначе непознатој пракси заступничког крштења, као и патристичко тумачење да се ради о исповедању вере у свеопште вакрсење мртвих приликом крштења имају највећу тежину, али и низ проблема. Оно што је сигурно је да „крштавање за мртве“ изражава сотиролошку димензију крштења и да Апостол Павле на њега гледа пре благонаклоно него са резервом. Крштење као наставак и потврда сотиролошког догађаја Христовог вакрсења уско је повезано са превазилажењем смрти која је кроз Христово вакрсење изгубила свој жалац (1 Кор. 15, 55).

Из новије историје црквеног образовања

Високо образовање Српске Православне Цркве у 20. веку

(четврти део)

гр Александар Раковић

Националне разлоге за оснивање богословског факултета, поменуте у *Правди*, објасније је две и по деценије касније (1930) првом декану Православног богословског факултета у Београду. Он је писао да је 1905. „један од тих важних разлога“ био да се на „свеучилишту Пијемонта онда разједињеног народа нашег, у престоници Србије“ омогући „више духовно образовање или добијање научног степена и за свршене ученике православних богословија свију крајева наших: Богословије у Сремским Карловцима, Београду, Цетињу, Призрену, Задру и Сарајеву“. Он је још рекао да је у то време идеја о оснивању богословског факултета имала подршку српске јавности.

Ипак, што се богословског факултета као духовне академије тиче, члан 4. Закона о Универзитету из 1905. остао је само „мртво слово на папиру“. У прилог томе иде и чињеница да је *Весник Српске цркве* „отварање Српског универзитета“ пропратио хвалоспевним чланком, али занимљиво је да у њему ни богословски факултет ни духовна академија нису поменути. Но, иако је

недостатак студената био јавнији разлог, онај други, исто тако важан разлог за оклењање с оснивањем богословског факултета био је недостатак професорског кадра. У наредним годинама су с других факултета Београдског универзитета стизале такве примедбе.

Једна чињеница која је помињана током скупштинске дискусије 1905. године заврћује нарочиту пажњу. Послачи Народне скупштине Србије су исказивали бојазан од јачања културног и научног утицаја Софије и Загреба и сматрали су да треба одговорити хитним оснивањем универзитета у Београду. Алекса Жујовић је током дебате рекао да београдску Велику школу што пре треба подићи у степен универзитета јер „на Балкану биће будућност онога народа, који буде културно јачи“. Светислав Симић је на сличан начин упозорио да су Бугари и Хрвати (а ови други „не живе потпуно слободним животом“) основали универзитетете и да Бугари већ примају студенте из крајева на које претензије полажу и Србија и Бугарска. Томе је још додао: „Зар Србија, која се жртвама својих синова ослободила ропства, после 100 година самосталног живота

да дочека да се око ње отворе две такве институције, а она да је нема“.

Србија је 1905. године добила свој Београдски универзитет и тиме се изједначила са Бугарском (чија је Велика школа 1904. године прерасла у Софијски универзитет) и „неслободном“ Хрватском (која је 1874. добила модерно Загребачко свеучилиште). Требало је да се „потпуност“ Београдског универзитета надаље оствари оснивањем богословског и медицинског факултета. Што се овог првог тиче, управо је ривалство са Хрватима и њиховим Загребачким свеучилиштем довело до његовог убрзаног оснивања у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца 1919. године. Но, до овог момента идеја стварања богословског факултета у Београду пролазила је свој трновит пут.

Обнављање разговора о богословском факултету морало је да сачека новог београдског Митрополита Димитрија Павловића који је на црквени трон Србије ступио у августу 1905. године. За разлику од двојице својих претходника, Митрополит Димитрије је студирао филологију на београдској Великој школи, а затим је студирао словенску филоло-

гију и књижевност у Паризу. У његово време околности су почеле да иду, не без отпора, у прилог оснивању богословског факултета равноправног свим осталим факултетима у саставу Београдског универзитета. Средином 1906. Гласник је објавио беседу проф. др Франца Шиндлера о положају и значају теологије и теолошког факултета на универзитетима Запада. Овај чланак је био подршка и оснивању богословског факултета на Београдском универзитету. Стара питања поново су отворена 1907. године.

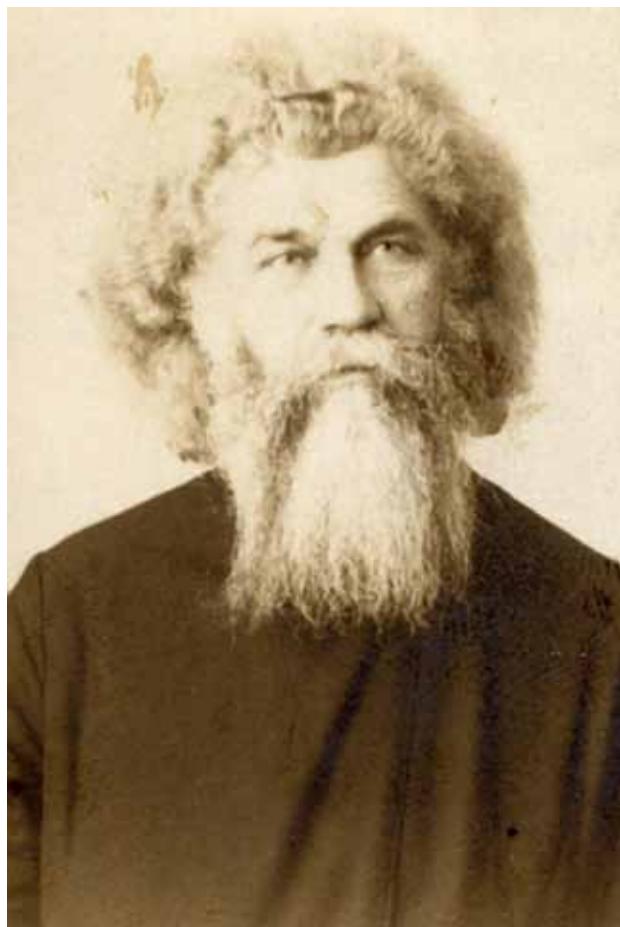
Крајем јануара 1907. Гласник је објавио чланак у којем је изложена визија богословског факултета на Београдском универзитету. Заслуге за стратегију образовања будућих професора овог факултета на страним високим школама приписана је Митрополиту Димитрију. Постојала је дилема да ли у иностранство слати гимназисте или богослове, а у Цркви су још сматрали да би професори богословског факултета требало да буду свештеници или калуђери. Ови професори би били под „надзором и старањем“ Светог Архијерејског Сабора, а „уређење факултета“ и „програм наука“ били би предмет договора Министарства просвете и Српске Православне Цркве. Речено је и да „финансијске прилике“ иду у прилог отварању богословског факултета који је сматран мањим трошком од духовне академије. Изнето је мишљење да „богословски факултет треба да буде отворен одмах, чим најстарији разред садашње Богословије изађе из школе“.

Један од најпозванијих људи за релевантно мишљење у том тренутку био је и ректор Богословије Светог Саве прата Стеван Веселиновић. Он и ње-

гова школа су, видели смо, имали обавезу да буду претходница богословског факултета. Веселиновић се у фебруару 1907. критички осврнуо на кашњење у имплементацији високог теолошког образовања: „Питање о вишој богословској спреми покренуто је код нас сувише касно, ако не и сасвим доцкан. Узроке томе закашњењу многи су налазили и налазе у нехвату цркве за своју дужност, и државе – за своју државну веру“. Веселиновић је рекао да се често превиђају сви разлози који су довели „да стање богословске науке буде овакво какво је: незавидно, али не и сасвим очајно“.

Он је сматрао како је до 1885. „богословска настава“ била „у повоју; о некој стручности и вишем богословском образовању у земљи није се могло ни говорити, и ако се стално одржавао уобичајени или несистематичан начин одашљања појединача у руске више богословске школе“. То је било време када нико није „озбиљно помишљао на установу каквог богословског факултета или академије“.

Веселиновић је рекао како је, да би се богословска спрема побољшала, основана Бого-

Прота Стеван Димитријевић (1866–1953)

словија Светог Саве „да послужи за основу вишем богословском образовању“, а о разлозима за посртање богословског образовања је закључио: „Застој у развитку наше богословске науке трајао је дugo, и за то време, докле су Гимназије и Лицеј ишли непосредно својим циљевима, богословска наука је служила као оруђе српске националне политике. Она је несумњиво много заостала, не зато, што није имала, или не би могла имати фонда у себи за напредовање; него зато, што је дух времена од ње тражио такву службу, која није могла у пуној мери задовољити и политичко-национални и научни задатак“.

— наставиће се —

– Пре два века –

Успеси устаника 1813. године

Живорад Јанковић

Колика несрећа је задесила српски род кобне 1813. године добро је познато. Тада је, након скоро деценије постојања, пропала устаничка држава. По својим последицама кобна 1813. није нажалост далеко од Косовске битке. Сима Милутиновић Сарајлија пише да те несрећне 1813. „грозније, гадније и срамотније паденије и поработење постигне Србље, него је било негда косовско“.

Преко романа *Хајдук Станко* Јанка Веселиновића, који се чита у оквиру школске лектире, већ у дечјем узрасту, незаборавно се доживљава тежина полома на Засавици... Завршни редови романа говоре о месту последње устаничке битке, Равњу, које добија улогу символа равног са Косовским Видовданом. Тај последњи окршај „ремети историју, што јој ништи најсајније примере што је одскочио од свију и стао у ред Термопила. То је шанац на Равњу. Као седи старац он је обрастао у трње и коров, али још је поносит те дере небеса.“

Време које дели дане успеха из прве половине године и последње битке устаника Црног Ђорђа на Равњу и у поменутом роману је описано као злослутно: „Глас за гласом, црњи од црњега, страшнији од страшнијега стизао је. Више не беше радосних вести... Оборише главе голи синови као да их је оштра коса смрти дохватила.“ Средином кишне јесени празне села и опет по ко зна који пут пуне збеговске земунице.

Та слика се преноси на целу 1813. годину и она се доживљава као подједнако трагична. Ма-

ло коме и пада на ум жеља да се детаљније њоме бави. Познати савременик и историчар устаника Лазар Арсенијевић Баталака у очају и под утиском свега доживљеног није у себи смогао снаге да у својој двотомној, за оне прилике изузетно обимној, историји устанка говори о томе.

Само малом броју (не)срећника који су у прилици да се детаљније баве временом устанка и разлозима његовог слома познато је да постоји поприлична количина података о извесним успесима устаника до средине 1813. године. Више се о томе говори у ондашњој штампи него што ће о тадашњим успесима причати мемоаристи који су и сами под утиском тежине коначног пораза и не осврћу се на оне успехе који му претходе. Њихов однос је сличан понашању историчара Баталаке.

На првом месту постојале су извесне наде да до рата неће доћи. „Надамо се да ће цели и тврди мир учинити и онда ћемо бити сербез, и сваки ићи куда хоће слободно“, пише Хајдук Вељку 18. маја Црни Ђорђе.

Наде у успех нису биле без основа ни пред сами слом, што се може видети и из писања Проте Матије Ненадовића, где је описано повољно расположење. Прота, у њему својственом умећу приповедања, преноси прилике, размишљања и надања са којима се живи још средином септембра: „Запита Маринковић: ‘Како сте с Турцима?’ Кажемо да се шњима бијемо, и да и’ се не бојимо, а скоро ће зима два зла раставити.“

Години 1813. Прота је посветио посебан спис у коме је по-

казао већу снагу и опажајног и приповедачког дара него у својим сећањима.

На то се надовезује размишљање о судбини Хајдука Вељка Петровића, где се неколико страница текста може узети као мала студија о могућностима избегавања потпуног слома, кадаје поред несагледиве војне надмоћи противника одлучивала и општа оскудица која тада прати живот устаника. Ни деценијама касније Прота Матија се не мери са поразом и сматра да није морало онако бити: „Премда је овде и политика своју намеру имала, опет се мени чини да је Ђока своју систему и план из 1804. године у пуној мери држао, да би сасвим друго било у 1813. лету... Ако сумњате да је Карађорђе тако заповедао наћи ћете међу мојим писмима његова писма, да мало у ком строжајше не налаже ми, да народ и стоку од границе и из равни у најврлетније планине најпре како се Турци прикуче уклонимо.“ Реч „политика“, коју помиње Прота, код Вука се наводи као колебање Црног Ђорђа, које се наводно код њега осећа почетком 1813. године.

Прота се касније с болом подсећа на те дане: „А зар би Вељко погинуо онда да су послушали Карађорђа да се у Неготин не затвара, но да сву крајину опусте, жене, децу и стоку... Скоро сам видео планине какве су од Пожаревца до Мајданпека...“ На Проту цео тај предео оставља утисак великог збега. За њега „то је Српски Кавказ за Турке“. Вредно је рећи да на западном фронту, одакле је претила подједнака опасност као и од Видина, није било такве при-

родне препреке снагама нападача и зато се морало поступати онако како је и урађено. Према том правцу ни Црни Ђорђе нема неки посебан план.

И Вуково причање о успешним Вељковим борбама и одолевањима пре потпуне и коначне опсаде Неготина уклапа се у климу општег надања да ће се избећи оно најгоре. О пропуштеним могућностима заштите на правцу који брани Хајдук Вељко, Вук и Прота размишљају на сличан начин. По казивању обојице кључ опште ситуације, док се могло нешто урадити, налази се у Вељковом понашању из чијег убеђења у сопствену нерањивост долази општа пропаст. Вељкове речи упућене пријатељу одсликавају његов начин размишљања. „Седи те пиј, и узми дурбин те гледај како ћу ја њима.“

Самом покрету војске претходе припреме о чијем току се наративни извори, иако врло оскудни и међусобно потпуно независни, слажу као нигде дотле – реч је о сведочењу Проте Матије, тополског казивача Петра Јокића и најзад Вука Карапића.

До обрта у правцу пропasti долази средином године. Уз надмоћ нападача иде и оскудица бранилаца, „топова за сада њему бити неће, из узрока што оправни и готови немамо, а топчије његове ићи ће са нама, а када му топове пошљемо, онда ћемо и топчије послати.“

Вести о повољним догађајима у тадашњој Србији донеле су и „Новине сербске из царствујучега града Виене“, које су 1. августа 1813. почеле да излазе у Бечу под уредништвом српских студената Димитрија Давидовића (1789–1938) и Димитрија Фрушића (1790–1838). Вести су преузете из Пожунских новина.

Прва вест се односи на прикупљање и покрет војске. Познавалац прилика одмах увиђа да је тако рађено и претходних година. „Људство које је овог лета из Београда против Турака изишло јест до 1600 велико. Срби су се

на 4 части разделили, две су пошли к Нишу, а две реци Дрини. Још се нису Срби с Турцима били. Турци су веома слаби и само 5–6 хиљада јаки“.

Дванаестог јула код Лознице се одиграла битка која подсећа на дане некадашњих великих успеха српске војске о чему говори следећа вест: „Јулија 12-га ударе с Турци десним крилом својим ударе на лево крило Сербаља, но пушке и топови из српских бусија натерају и да уступе. Онда ти господар Георгије с главном војском из планине истерчи, десно крило Турака берзо опколи и мост њиов преко Дрине начињен разорити намери. Сад се свуда и на сваку страну бити и борити начин принуде Турке бегати. Турци истина продеру но, и много људи и војеног посуђа изгубе, и тако истучени буду да им се много хатлија у Дрини изгубили.“ На први поглед мало ко би овакву вест везао за последњу годину устанка.

Главни повод за настанак овог осврта јесте једно ретко и занемарено сведочење о мало познатој устаничкој победи из 1813. године са најмање очекиване стране. Реч је о запису на старом рукопису, насталом ван граница државе Црног Ђорђа.

Рукопис у ком је пронађен запис већ сам по себи има велику вредност, јер је један од свега три сачувана преписа *Житија Светој Саве* Савиног биографа Доментијана. На његову основну вредност додатно се надовезује и поменута вест. Основна знања о кодексу су мала. Не зна се ко и где га је преписао. Исто се може рећи и за запис где се каже како су Срби сузбили Турке: „Знано буди јегда је разби Кара-Георгије Куршумлију, на 1813. година месецца Јулија 15 дан“.

У другом запису се на 248. листу помиње отац Руфим кога је у Пећи затворио Махмут-паша.

Карађорђево лично наоружање,
Историјски музеј у Београду ;
фото: <http://www.wikimedia.org/>

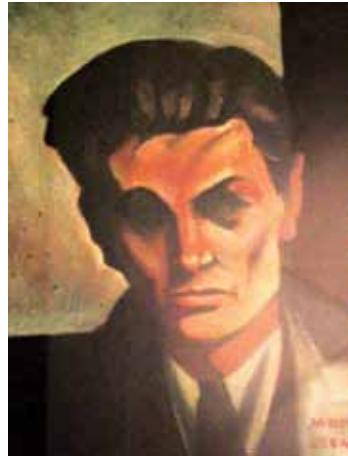
Срби који су живели ван устаничке државе су трпели осветничко насиље чак и због Грчког устанка (1821). О страдању за време рата Црног Ђорђа се мало и нерадо говори.

Старији биограф Светога Саве Доментијан саставља 1253. године своје дело као житељ Карејске келије, коју је основао сам Сава по-ла века раније. Састав је настао по налогу краља Уроша I (1243–1276; 1277). Једанаест година касније написаће Доментијан и житије Савиног оца, некада великог жупана, а потом преподобног монаха Симеона. Савино житије сачувано је као што је речено у само три преписа од којих је овај, иако најмлађи, сачувао верзију текста најближу изворној.

Рукопис не садржи конкретне податке о свом настанку, па се датовање врши према воденим значцима. Настанак се везује за време 1600–1610, значи за прву деценију седамнаестог века. Поред основног текста налази се поменути запис који је унет касније. Тако се на листу 180 налази запис о Карађорђевој победи (15. јула 1813). У то време кодекс се налазио у манастиру Дечанима, одакле је после низа перипетија доспео у Бечку библиотеку где се и сад налази.

Довољна је била само једна реченица записа непознатог монаха да на ретком и мало очекиваном месту повеже знамениту владарску задужбину манастир Дечане и три највећа српска великане – духовника Саву, стратега Црног Ђорђа и писца Доментијана.

Милош Црњански – 120 година од рођења

Сава Шумановић, *Портрет М. Црњанског*, рад из 1921. са посветом: „Мом пријатељу – Шумановић“

Непролазне Сеобе

Светлана Новачић

Две компоненће одређују стваралачку и људску личност Црњанског. Он је одрасао у Темишварском Банату, школовао се код фрајара пијариста, у једној вишекултурној и вишејезичној средини, и то нео је аустроугарично осећање европске културне идентитета. С друге стране, сам је рекао, као и сви који су рођени на периферији нашеј народа: „Ја имам појачано осећање националног доспојанства.“ (Мило Ломпар)

Ове године навршава се 120 година од рођења једног од највећих и уједно најконтроверзнијих српских писаца, Милоша Црњанског. Рођен је 26. октобра 1893. године у Чонграду (Мађарска), у сиромашној породици. „Мајка ме је преповијала у кориту за мешење хлеба“, записаће много касније Црњански. У Темишвар се преселио 1896, где је завршио српску основну школу и матурирао у Пијаристичком лицеју. То га није спречило да Србију и српску историју носи дубоко у души, јер је васпитаван у патријархално-родољубивој средини, уз православне обичаје и приче о српским јунацима. На-

ставио је школовање у Бечу, захваљујући богатом ујаку. Ту га је затекао почетак Првог светског рата. Био је принуђен да у аустроугарској униформи учествује у борбама против руских војника на галицијском фронту, где је умalo изгубио главу. После рата, на кратко путује у Париз и Италију, а по повратку се жени Видом Ружић, која ће „с њим делити радости његове славе и горчине његовог страдања“, како је записала у свом тестаменту гђа Црњански.

Још са бојишта је донео велики број антиратних стихова које је објавио прво у Загребу, а затим и у Београду. Иако је у почетку сматран социјалистом

због исказивање мржње према рату, сазревајући полако почиње да формира другачије мишљење о свом народу, ратовима, политици, и дубоко залази у политичку десницу, те га многи почињу сматрати српским националистом. Вероватно само он зна шта је заиста био, јер његове речи изречене током разних животних фаза одликује једна и скоро савршена особеност – потпуна контрадикторност. Јавне иступе започиње дубоким презиром крвопролића, да би временом прешао на заговарање рата као суштине људског бића и његове неопходности у напретку човечанства. Тако је и са његовим књижев-

Своје најдубље поштовање исказује према српском сељаку. Њега сматра за најспремнијег ратника који на боиште иде без икакве моралне дилеме, а у суштини само жели да свој посао на њиви обавља у миру

ним делима – после антиратне поезије, сви главни ликови његових дела постају официри.

Целокупно његово стваралачко дело (од поезије, преко романа до путописа), као и сам његов живот (превагог карактера) пратио је рат са критичарима. Неколико пута његове полемике завршавале су и на суду, доводиле до прекидања пријатељства и напуштања Београда. Тврдоглаво је настављао да се расправља са неистомишљеницима, тврдећи да „критику може да поднесе, али клевету не“. Колико год био ужаснут ратом, љутито је нападао пацифисте, сматрајући да су Срби суштински ратнички народ и да им се не сме одузети мит о ратовању: „Ако унизите и оклеветате његово учешће у прошлом рату, ако упрљате ратове Србије, једини капитал у нас који још није проћердан, шта ћете имати том намученом народу лепога рећи?“, питао се Црњански.

Завршавајући са лажним митовима о вечитим вредностима грађанског морала, своје најдубље поштовање исказује према српском сељаку. Њега сматра за најспремнијег ратника који на боиште иде без икакве моралне дилеме, а у суштини само жели да свој посао на њиви обавља у миру. Везујући се за обичног човека, дубоко презире „салонски комунизам“ по градовима, пише своје, српском историјом инспирисане романе, путује и живи у сиромаштву. Ипак, веома је поносан на награду Српске академије наука коју је добио 1930. године за први роман *Сеобе*. Од 1935. године до избијања Другог светског рата радио је у дипломатији у Берлину и Риму,

а у Србији су га комунистички кругови називали присталицом фашизма и хитлеризма. Своје мишљење о Србији у тим историјским тренуцима Црњански је дао у поговору часописа *Идеје* 1934. године: „Узнемиреност духова која влада Европом образлажана је општом економском кризом. Заборавило се да се обрати пажња на људске душе, на психу, на свет идеја. Међутим, управо због немоћи рационализма наступио је тренутак неког мистичног очекивања. Уместо полумера, ситног рада и крпарења јавиле су се велике, колективне политичке вере: театрални фашизам, мистични хитлеризам и Совјети – као изрази потребе за широким идејним замахом и немилосрдном, извршном силом. Али ће, пре или после, постати смешан и политички мртав сваки, ко наше проблеме гледа кроз немачке, талијанске или руске очаре... Идеје које свуда око нас освајају ни ми не можемо избеги, али је код нас национални талас, још једном, не само логички завршетак досадашњих напора да се одржи јединство и држава, него и потреба и једина нада... Метеж морала и идеја у нас, према томе, у градовима је, пуним туђинског елемента... Једна дубока неморалност била би у забораву национализма. И боље би било да нас не буде, него да се брише, деформише и разлије, оно што, битно, чини оштре црте чистог лика нашег народа. Према томе, на дневном реду треба да буде: примена националних идеја.“

Одмах по избијању Другог светског рата, Милош Црњан-

ски из Рима одлази у Лондон. И поред тога што је тамо стекао диплому за хотелијерство и међаецерство издржава се радићи слабо плаћене послове. Године 1951. добио је британско држављанство што му је омогућило да постане члан ПЕН клуба и да на машини откуца своја дела.

Други део романа *Сеобе* објављен је 1962. године, а он се у Југославију вратио три године касније, заједно са једном од најлепших песама главном граду *Ламенћага Београдом*.

„Ти, међутим, растеш, уз зорњачу јасну,
са Авалом плавом у даљини, као брег.

Ти трепериш, и кад овде звезде гасну,
и топиш, ко Сунце, и лед суза, и лањски снег.

У Теби нема бесмисла,
ни смрти.

Ти сјајиш као ископан стари мач.

У Теби све ваксрсне, и заигра, па се врти,
и понавља, као дан и дечији плач.

А кад ми се глас, и оци, и дах, упокоје,

Ти ћеш ме, знам, узети на крило своје.“

Колико год лутао и не налазио своје место, вратио се, после 25 година проведених у Лондону, да последње године проведе у домовини. Преминуо је 30. новембра 1977. године у Београду, где је и сахрањен у Алеји заслужних грађана на Новом гробљу. И на грађиван и несхаћен, и намучен сопственом тврдоглавошћу, и вероватно потајно поносан, јер је све своје каприце истерао до kraja, оставио нам је лепоту својих речи, љубав према обичном човеку, дубоко поштовање према војсци. После деценија изгнанства, сиромаштва и тражења своје суштине и суштине свог народа, свој мир и спокој нашао је у скутима Београда.

Мало познато о чувеном писцу

Америчка религија Томаса Мана

Протојакон Зоран Андрић

Манов однос „ка сфери религије“ и његово ново читање библијских митова вишеструко је испитивано.

Да је лауреат Нобелове награде за књижевност, Томас Ман, постао активни члан секте унитаријанаца, једног огранка неоаријанске хетеродоксије, и да је у њој, за време свог америчког егзила, држао праве проповеди, сада нам је у овој бриљантно написаној студији – Америчка религија Томаса Мана: *теолођија, политика и књижевност у калифорнијском изгнанству* [Heinrich Detering, *Thomas Manns amerikanische Religion: Theologie, Politik und Literatur im kalifornischen Exil*, Frankfurt am Main: S. Fischer, 2012 (342 стр. ; илустр. ; 21 см, ISBN: 978-3-10-014204-7)] – представио реномирани изучавалац Мановог дела, Хајнрих Детеринг, професор немачке и компаративне књижевности на Универзитету у Гетингену.

Као апологију теме своје књиге Детеринг вели да у германистици према оваквом виду специфично америчке форме религиозности влада „културна индиферентност“. Томас Ман је прошао различите мене и фазе у свом развоју. Најпре је то била фасцинација уметничком религијом Рихарда Вагнера, потом Шопенхауером метафизиком смрти као и Ничеовом критиком хришћанства. У Мановом ро-

ману-тетралогији о Јосифу, као и у политичким есејима, није у првом плану стајала естетичка димензија религије, већ њена морална срж и смисао, њен овострани хуманизам и прихваташње религиозне етике као центра политичке праксе. Није уопште једноставно ишта ново написати о Томасу Ману. Управо је његов однос „ка сфери религије“ и његовом новом читању библијских митова, вишеструко испитиван. Стотине теолога и теоретичара књижевности су испитивали изворне протестантске мотиве у мишљењу аутора Доктора Фаустуса, акрибично развијши ауторову имплицитну теологију. И поред свега, аутору ове студије Хајнриху Детерингу пошло је за руком да однос према овој теми постави на сасвим нове основе.

Шта је то унитаријанизам? Реч је о покрету (лат. *unitas*, јединство) насталом на крилима неоаријанске јереси, који се развио као реакција на догмат о тринитету (=Светој Тројици), чиме је наводно пренебрегнут Лутеров принцип *sola scriptura*. Унитаријанци се раочају у две велике групе: представнике антитринитарног, либералног хришћанства и представнике пантеистично-хуманистичке религије. Они су

HEINRICH DETERING

Thomas Manns

amerikanische

Religion

S.FISCHER

у Америку доспели из Италије и Енглеске у 16. веку. Реч је о појму којим су лутерански теолози означавали јерес „социнијанаца“ – присталица учења патриција Фауста Социнија, који је био у служби Медичија – као радикално одбијање представе Бога у ипостасима Свете Тројице. Преко британских пуританаца-нонконформиста доспеле су антитринитарне идеје у Нову Енглеску у 18. веку, да би убрзо потом постале основа „практичног хришћанства“, не као догмат, већ живљење вере, *praxis pietatis*, са вером у морално усавршавање верних душа у овом ограховљеном свету. Ралф Валдо Емерсон (Ralph Waldo Emerson) и Конкорд академија (Concord Academy) са Хенријем Дејвидом Тороом (Henry David Thoreau), инспирисани духом Гетеове „филозофије природе“, видели су у Богу космички „Oversoul“ (оверсоул) коме се клањају сви људи, не само хришћани. Харизматични бостонски проповедник Вилијам Е. Чанинг (William E. Channing) је спајао веру у „неизмерну вредност индивидуалне хришћанске душе“ са програмом социјалних реформи као средством универзалног братства. Унитаријански духовници су са стотина предикаоница проповедали против роп-

ства, залажући се за реформе судства, за једнакост полова и „social justice“ (социјалну правду). Њихов Бог им се јавио „у душама и срцу“ и њихов Исус није био само Син Божији, већ беспрекорни морални учитељ који показује путеве овостраног моралног усавршавања и основе праведног друштва. Где год је било дискриминације мањине, унитаријистички проповедници су позивали на социјалну побуну. Неки проповедници су тумачили Унитаријанску цркву као „слободну асоцијацију“ која је отворена за Јевреје, хиндуисте, будисте, муслимане, агностичаре као и атеисте, други пак у њој виде протестантску нонконформистичку оријентацију. Савезно веће америчких цркава (Federal Council of Churches in America), под чијим су сводом многе протестантске деноминације, одбило је да прихвати Унитаријанску цркву (Unitarian Church) у своје редове, док у њој делују „постхришћански универзалисти“.

Читањем Витмана (Walt Whitman) и Емерсона (Ralph Waldo Emerson), Томас Ман се приближавао америчкој демократији и хуманизму, индивидуализму и људским правима. Томас Џеферсон, један од оснивача САД, стајао је врло близко унитаризму, као што је то био случај и са Абрахамом Линколном. Прва конгрегација унитаријиста је била основана у Бостону само неколико година након проглашења независности (Declaration of Independence). У средишту унитаријанске етике стоји начело „љубави према ближњима“. Витман је у својим песничким егзалтацијама прослављао не само религију, хуманизам и демократију, већ је жеleo у панеротском Божијем царству универзално братимљење и оних који су склони мужељубљу (хомосексуалности) и педерастији. Томас Ман је са унитаријанским идејама био упознат још 1902. односно 1905. г., али је у ближији контакт са унитаријанцима ступио 1940. г. Један унитаријански пастор венчао је Елизабет

Ман са Џузепеом Антонијом Боргезеом у универзитетској капели у Принстону. Бекство преко Пиринеја за Мановог брата, списатеља Хајнриха Мана, његову жену Нели, као и Мановог сина, Гола Мана, у рану јесен 1940. г.,

организовао је Варијан Фрај, који је био унитаријанац. О томе сведоче записи у Мановом *Дневнику*. Те године ће Томас Ман упознati Ернеста Келдекота (Ernest Caldecott), религиозно ултралибералног и политички радикальног, социјалистички настројеног пастора тзв. Прве унитаријанске цркве Лос Анђелеса (First Unitarian Church of Los Angeles). Томас и Катја Ман ће постати чланови његове црквене општине. По изричitoј жељи Томаса Мана, пастор Келдекот је крстio његову унучад Фрида и Ангелику, да би две године доцније следило крштење Тонија и Доменике Ман. О томе пише Ман у свом *Дневнику* – „ја имам улогу кума“. Ман тумачи крштење сасвим у духу унитаријанске теологије, видевши у њему „иницијацију у хришћански, људски живот“, а не Свету Тајну. Ман ће у свом чувеном говору „Рат и будућност“ („The War and the Future“) 1943. у Конгресној библиотеци (Library of Congress), у духу унитаријanskог учења поистоветити хришћанство и социјалну демократију. Сахрану и опело његовом брату Хајнриху Ману 11. марта 1950. обавиће унитаријански пастор Стивен Фричман (Stephen Fritchman) на личну молбу Томаса Мана. Само годину доцније проповедаће Томас Ман са Фричманове предикаонице о „примењеном хришћанству“ („applied Christianity“) и додати да је „ретко осетио тако

Томас Ман (нем. Thomas Mann), 1875–1955

живу и борбену заинтересованост за једну религиозну групу“, као што је то случај са унитаријанцима. Та „примењена религија“, односно „примењено хришћанство“, тумачени су, не без ироније, као „религиозно импрегнирани хуманизам“. Контакт са Фричманом Ман ће наставити и након повратка у Европу. Манова писма сведоче о његовој доследној наклоности унитаријанским идејама. Све те фасете Мановог односа са унитаријанцима опишује Хајнрих Детеринг са филозофском акрибијом и теолошком ерудицијом.

Ово књизи је прикључена збирка докумената – „Pulpit Editorial“, Манова проповед у Првој унитаријанској цркви, као и Фричманова проповед из 1955. године. Посебност ове књиге се састоји у личној исповести Мановог унука, Фрида Мана, која је дodata Детеринговој књизи, а коју он насллављава „Што се мене тиче. Један лични есеј“ („Was mich betrifft. Ein persönlicher Essay“). Нека овде као епилог буде речено да је Фридо Ман 1964. г. прешао у католичанство, да би студирао теологију и одбранио дисертацију код језуите Карла Ранера, једног од најпознатијих теолога 20. века. Након одлуке папе Бенедикта XVI да 2009. привремено екскомуницирано „Пијево братство“ врати у канонско окриље Римокатоличке цркве, Фридо Ман је демонстративно из ње иступио.

Срђан Сремац и Сергеј Беук Свет и свето – одабрани теолошки есеји

Београд: Богословско друштво Отачник, 2013
190 стр.: илустр.; 20 см
ISBN: 978-86-87057-17-3

Савремена православна теологија се сусреће са по-тешкоћама при остваривању међудисциплинарног приступа. О својеврсном „затварању“ православних према модерним научним кретањима својевремено је писао о. Јован Мајендорф. Он назива ту затвореност монофизитским приступом, јер иако је наше богословље одувек вредновало друштвене и природне науке, сматрајући да му оне омогућавају наговештај Бога у овом свету, некако у последње време то изостаје.

Успех хришћанства патристичке епохе био је у томе што је у себе упило хеленску паидеју и тиме остварило пресудан утицај у позној антици, и самим тим омогућило широк спектар културног и образовног деловања у средњем веку.

На ово нам и указује дело Слободана Жуњића *Лојика и теолођа*, у коме се говори о рецепцији античке философије (Аристотеловог *Оријона*) у православну теологију зарад увођења у докмате, омогућивши креирање најбољег приручника докматике у Православној Цркви – *Источника знања* чији је аутор Св. Јован Дамаскин.

Нама је данас потребан приручник који ће указати на последња кретања у теолошком свету и тиме нам омогућити креирање дела који ће привући пажњу шире јавности.

Књига *Свет и свето*, која је пред нама, уводи у нашу средину појам „интеркултурална (међукултурна) теологија“. Она подразумева метод остваривања дијалога не-западних облика хришћанства и већ постојећих богословских образаца, уз обавезу вишедисциплинарног приступа. Овај приступ подразумева увид из домена историје цркве, културне антропологије, социологије религије, екуменске теологије и савремене мисиологије...

Теологија више не може постојати ван вишекултурног/међукултурног контекста. Потребно је да изађе из искључивог академског статуса и да синтетише различите хришћанске традиције, без обзира на време и место настанка (стр. 15–16). Таква међукултурна теологија је отворена за дијалог са другим наукама, првенствено друштвеним и хуманистичким. Као резултат таквог међукултурног приступа имамо мноштво тема у овој студији које се обрађују: еколођија, глобална култура, постконфликтна теологија, филм и религија, посттрауматско сећање, дијалог између теологије и друштвених наука, као и наративно-теолошка анализа сведочанства конверзије рехабилитованих зависника...

У овој књизи је значајно нагласити нит водиљу интеркултуралне теологије која је означена у чланку

„Глобална култура и религијска криза“ (стр. 56–66); ту се пре свега мисли да религија стоји између мултикултурализма и изолационизма пошто философија мултикултурализма у себи садржи и семе изолационизма (стр. 620). Ово се најбоље види у измештању Светог из јавног сектора што је довело до страха од Другог, тј. до религијског фундаментализма који се јавља у савременом друштву, упоредо са демократизацијом социјалних односа и институција. Због тога је потребно заузети критички став према нашим здраво-за-готово начинима схватања света.

Ради остваривања бољег дијалога са друштвеним наукама аутори указују на коришћење наратива: руковођећи се аргументом моралног философа Аласдера Мекинтајера, по којој је животна прича појединца одувек била уткана у причу оних заједница из којих је сам прпео идентитет, религијске заједнице сходно томе преносе наративе који успостављају моделе интеракције, како међу члановима, тако и између чланова заједнице и Бога (стр. 127).

Сложићемо се са ауторима да пастирска теологија треба прерasti у практичну теологију која се треба посветити херменеутичкој анализи религијске праксе и вере појединца и заједнице. То подразумева да она треба да ствара контекст у коме се може чути глас друштвених наука и у коме се он озбиљно схвата, али без *a priori* претпоставке да теологија мора у потпуности да прихвати концепцију коју нуде друштвене науке (стр. 112). Међутим, не треба у тим приближавањима теологије другим наукама вршити реконструкцију христологије и заменити поимање Христа као личности за трансформацијски процес (стр. 27), што је својеврсни скок у натурализам.

Вредно похвале је и обрађивање филма и религије у чланку интригантног наслова „Шта има заједничко Холивуд са Јерусалимом?“ (стр. 68–84), као и обрада савременог пастирског приступа зависницима, чему је посвећена последња трећина књиге.

Ова књига је својеврсни преглед савремених кретања у западној теологији и може послужити као приручник који ће дати смернице чему треба настојати и наша православна теологија, при чему је од посебне важности библиографија саме књиге, која сигурно послужити за нека будућа дела. Потребно нам је изучавање савремених појава у друштву на један интердисциплинаран начин који ће омогућити давање креативних одговора и самим тим прибавити јавни ангажман Цркве. Првенствено су од помоћи за пастирску психологију чланци који говоре о приступу болесницима зависности као и о посттрауматском сећању.

Славиша Костић

Из старог Православља

Митрополит др Дамаскин у Љубљани

Свечано прослављен празник словенских апостола у њиховом храму у Љубљани

Храм св. словенских апостола Ћирила и Методија у Љубљани свечано је прославио њихов празник Архијерејском литургијом коју је служио Митрополит загребачки др Дамаскин. Овогодишња прослава била је у знаку јубиларне 1100-годишњице смрти Св. Ћирила и Dana словенске писмености и културе чији је он оснивач.

На улазу у храм Митрополита др Дамаскина сачекао је старешина цркве,protoјереј-ставрофор Александар Шимић, председник Црквене општине у Љубљани г. Сава Кушар, православни Словенац, са члановима Одбора и великим бројем верника из Љубљане и других градова Словеније. На св. литургији певали су наизменично квартет катедралног храма из Загреба и певачи из Љубљане. Екуменски октет католичких богослова из Љубљане певао је „Оче наш“ од Римски-Корсакова, а после св. литургије и друге духовне песме из свог богатог репертоара. На тај начин и они су учествовали на овој јубиларној прослави Словенских апостола чији је култ веома жив међу браћом Словенцима. Литургији је присуствовао спиритуел католичке Богословије у Љубљани, г. Јоже Весељак са већом групом својих богослова. Проповедао је г. Митрополит др. Дамаскин о лицу св. браће и изнео историјат наше православне цркве у Љубљани. Позвао је наше вернике да и даље чувaju светле традиције Православља у овом граду и да негују добре односе сарадње са свима људима, у духу хришћанске љубави и екуменских циљева наше времена. Пре резања славског колача и освећења колива, говорио је и о. Јован Николић парох из Загреба. Истакао је значење Цркве за наш народ и ову прославу повезао са предстојећом прославом 750-годишњице Аутокефалности СПЦ. Митрополит др. Дамаскин задржао се дуже времена у разговору са верницима и гостима на овој прослави, одговарао је на питања и давао савете у вези даљег унапређења живота наше верске заједнице у овом граду, који има дубоке хришћанске традиције. За госте и чланове Одбора, певаче и представнике Богословије, приређен је заједнички ручак на коме су измењене здравице и отпеване наше лепе духовне песме. У своме говору спиритуел г. Јоже Весељак евоцирао је сећања на гостопримство српског народа које је указано њему и многим Словенцима у прошлом рату, када су живели као избеглице у Србији. Млади богослови причали су нам са одушевљењем о свом не-

давном боравку на прослави Св. еванђелисте Јована у Београду, у кругу својих домаћина – наших богослова. Већ неколико година изменеју се посете о славама ових факултета и учвршћују везе пријатељства и разумевања ових младих људи који ће поћи да, сваки на свом пољу, раде за општу Божју ствар у свету. Преостали део дана проведен је у разгледању неких знаменитости свог старог града. На изласку из парка Тиволи, застали смо да још једном погледамо наш лепи храм у српско-византијском стилу.

Цркено одбор у Љубљани окупља православне Србе, Словенце, Рuse и Македонце и своју активност проширује на велики део словеначке територије. Било је пријатно (и охрабрујуће) изненађење да у Одбору врло активно сарађују млади људи, интелектуалци и радници. Из разговора са некима од њих, видели смо да постоји огромно поље рада и да они траже нове облике акције који треба да изађу из стarih, превазиђених оквира. То пружа реалну наду за будућност ове наше парохије дијаспори. Срећна је околност да старешина цркве и председник Одбора имају разумевања за захтеве младих и прихватају њихове акције.

Н.

Православље – новине Српске Патријаршије,
година III, број 54, Београд, 5. јун 1969. г., стр. 3.

ГРАЧАНИЦА Манифестација „Видовдан 2013“

У Дому културе Грачаница 10. јуна је отворена манифестација „Видовдан 2013“, саопштено је из Канцеларије за Косово и Метохију.

Како је наведено, традиционалне, 24. по реду, Видовданске свечаности почеле су 6. јуна окупљањем учесника ликовне колоније „Видовдан“ у Галерији Дома културе Грачаница. Поред ликовне колоније која је трајала до 13. јуна, у програму Видовданских свечаности нашли су се и Избор за најлепшу косовску девојку и Видовданско песничко бденије.

Видовданске свечаности ове године прати богат додатни програм – концерти, позоришне представе, трибине, књижевне вечери, промоције...

Организатори манифестације су Дом културе Грачаница, Скупштина Општине Приштина и Универзитет у Приштини – Факултет уметности Косовска Митровица – Звечан, а покровитељи Канцеларија за Косово и Метохију Владе Србије и Министарство културе и информисања.

Извор: Танјућ

ГРУЗИЈА Петкана на грузијском језику

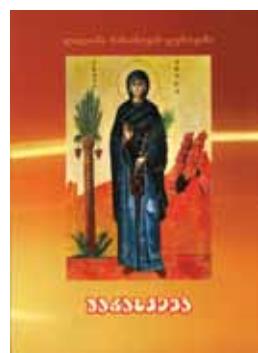
У Тбилисију је објављен роман *Петкане* на грузијском језику, у преводу почившег Онисима Цоцхалашвилија. Издавач је Издавачка кућа „Алило“ (реч „алило“ означава традиционални грузијски божићни поздрав, попут нашег „Христос се роди!“). Да би књига била објављена, чланови Савета Патријаршије Грузијске Православне Цркве су три пута читали превод и радили коректуру.

По жељи преводиоца, који је и приватно био везан за нашу земљу, на корицама књиге је приказана икона Свете Петке из Србије. То је рад јеромонаха Стефана Ђорђевића из манастира Света Петка у селу Стубал код Краљева.

Осим на грузијском, роман *Петкане* је до сада објављен и на македонском (три издања), руском (три издања), бугарском (два издања), белоруском (два издања), румунском (шест издања) и грчком језику.

Грузијско издање *Петкане* је тридесета књига Јиљане Хабјановић Ђуровић објављена у иностранству, а грузијски је тринести језик на који су преведене књиге наше ауторке.

Извор: <http://www.spc.rs/>

ше земље који су стасавали и у оквиру Летње школе оргуља, као и гости из иностранства. Први пут публика ће имати прилику да чује традиционални шведски инструмент – никелхарп, и позитив – мале покретне оргуље.

Специјално за децу биће организовано представљање оргуља и свирање на овом инструменту.

Извор: <http://www.kcb.org.rs/>

ПИРОТ – ДИМИТРОВГРАД Открића на траси Коридора 10

Упоредо са грађевинским, на траси источног крака Коридора 10 теку и заштитни археолошки радови. Резултат археолошких радова јесте откриће гробницад у којима су скелети ратника са копљима и ножевима, а које потичу из гвозденог доба.

Само у последње две године откријено је античко предграђе Пирота – Субурбијум, затим одлично очувани остаци легендарног античког 2.000 година старог Виа милитариса код Димитровграда, а откријено је и неколико миљака – античких читача километара.

Археолог Мирослав Лазић са колегама из Републичког завода за заштиту споменика културе, код димитровградског села Гојин Дол, недалеко од тврђаве Гојиндолско кале, открио је раскрсницу путева, која потиче из касноантичког и рановизантијског периода.

БЕОГРАД „Дани оргуља“ од 30. јуна до 6. јула

Међународни фестивал „Дани оргуља – Dies Organorum“, 13. по реду, ове године биће одржан од 30. јуна до 6. јула у римокатоличкој Цркви Светог Антуна у Брегалничкој улици бр. 14 на Црвеном крсту у Београду. Припремљен је богат и разнолик програм оргуљских рецитала и камерне музике. Улаз на све програме је слободан.

Организатор – Културни центар Београда – припремио је богат и разнолик програм оргуљских рецитала и камерне музике.

Београдској публици представиће се млади оргуљаши из на-

„На овој раскрсници укршта се пут из правца некадашњег Виа милитариса и саобраћајница која иде десном обалом реке Нишаве и којом се стиже у данашњи Димитровград. Намера нам је да се посветимо истраживањима тврђаве, која има неколико капија, а

подигнута је у време цара Јустинијана“, каже Лазић.

Иста екипа археолога је на источној страни Димитровграда, код места Кандине Воденице, открила беспрекорно сачуван војни пут ширине 8 метара (Виа милитарис), који се такође поклапа са трасом саобраћајнице чија је изградња у пуном јеку. А на само неколико стотина метара од Гојндольског калеа, у атару пиротског села Обреновац истражује се вишеслојно налазиште на ком су нађени остаци из неолитског, бронзаног, али и античког периода.

На траси Коридора 10 од Димитровграда, преко Пирота, Беле Паланке до Ниша, има више од 40 регистрованих археолошких локалитета.

Извор: Танџут

ПАРИЗ

Дани Ћирилице

Манифестација „Дани српске културе“ са традицијом дугом једанаест година обележила је и ове године јунске дане у Паризу. Садржајан и квалитетан програм за који су заслужни уметници пристигли из Србије и расејања, окупљао је бројну публику у резиденцији наше амбасаде и у Културном центру Србије у француској престоници.

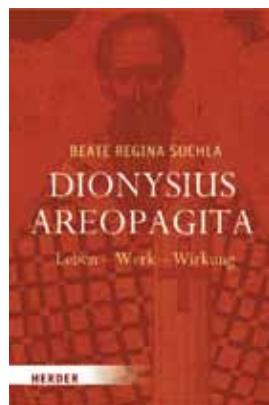
Представљајући српску културу, организатори и учесници донели су нашим људима који живе далеко од домовине топлину традиционалне српске песме, али и позоришну, концертну, изложбену и предавачку живу сцену.

У оквиру програма ове године по први пут одржани су и дани посвећени Ћирилици. У Културном

О ОЦУ ХРИШЋАНСКЕ МИСТИКЕ

Беате Регина Сухла: *Дионисије Ареопагит*

Беате Регина Сухла, професорка философије на Универзитету у Гисену, већ три деценије изучава списе Светог Дионисија Ареопагита, односно *Corpus Dionysiacum Areopagiticum* који сачињавају четири списка – *О божанским именима*, *О небеској јерархији*, *О црквеној јерархији*, *Мистичка теологија* и десет посланица упућених Гају, Доротеју, Сопатеру, Поликарпу, Демофилу, Титу и Јовану Богослову. Професорка Сухла је аутор научно фундиреног увода у живот, дело и рецепцију списка овог светитеља који је објављен под насловом *Dionysius Areopagita. Leben-Werk-Wirkung* (Herder, Freiburg im Breisgau, 2009).

Реч је о једној иреничној личности на прелому епоха и преобрађају парадигми богословске рефлексије између новоплатонистичке философије и хришћанске духовне философије у 5. веку. Ауторка тај програматички спој Ареопагитових списка спреже у наслов који их обједињује – *summum philosophiae et simul theologie perenit*. Језгро Сухлиних анализа чини реконструкција философске теологије (Псевдо-)Ареопагита са централним питањем: како се апсолутна трансцендентност Бога саодноси са Откривењем и како Једно (*hen*) и Мноштво могу напоредо бивати? Ауторка види и смешта Ареопагитово дело у вишеслојна струјања неоплатонистичких школа, које готово све имају инспирацију у Платоновом дијалогу *Парменид*. Две начелне позиције тог дијалога су „несазнајност Бога“ и „бивствујуће Једно (*hen*)“, и оне воде Ареопагитовом разликовању двају начина богословског познања – тзв. негативној (апофатичној) и позитивној (катафатичној) теологији.

Ауторка испитује не само сложено питање ауторства, већ залазећи у дух епохе и његов контекст, као и густо шипраже догматских контролерзи између хетеродоксије и ортодоксије, опсежно извештава и о Ареопагитовим савременицима. У поглављу о рецепцији Ареопагитовог дела ауторка двоји између „грчког Истока“ и „латинског Запада“. Следи поворка тумача и коментатора од Јована Скитопољског и Св. Максима Исповедника до Јована Скотуса Еригене, Хуга од Св. Виктора, Томе Аквинског и Мирсилија Фичина – да споменемо само најпознатије – о чему ауторка детаљно реферише и упућује на философско-теолошку битност теза Дионисија Ареопагита.

У централним поглављима – онтологија, гносеологија, етика – ауторка анализира целокупни *Corpus Dionysiacum Areopagiticum* настојећи да га, сходно схеми класичне метафизике, систематизује и понуди аргументативно читање Ареопагита као философа, о чему ће у завршном поглављу насловљеном „Философија и богословље“ бити речи.

У поглављу „Ликовна уметност и књижевност“ ауторка износи примере Ареопагитовог директног утицаја на сликара Ансельма Кифера и на књижевника Хуга Бала, једног од оснивача дадаистичког покрета.

Посебност ове студије се састоји не само у јасном дуктусу Сухлиних аргумента, већ и импозантној обухватности интернационалне библиографије („Forschungsstand“) у питањима које се односе на велико али надасве сложено философско-богословско дело Дионисија Ареопагита.

Протојакон Зоран Андрић

центру Србије гости из матице уприличили су богат изложбено-предавачки програм којим се наставља обележавање 1150 година

свесловенске писмености и духовно-просветитељске мисије Светих Кирила и Методија.

Извор: сцц.срб

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

РУМУНИЈА

Упокојио се о. Јустин Парву

У недељу 16. јуна упокојио се Архимандрит Јустин (Парву) из манастира Петру Вода, један од најпоштованијих духовника Румунске Православне Цркве.

Отац Јустин је рођен 10. фебруара 1919. у селу Поиана Ларулиу, а 1936. је ступио у манастир Дурау. Богословију је уписао 1937, 1940. г. је замонашен а наредне године рукоположен је за јеромонаха. Од 1942. до 1944. г. служио је као војни свештеник на Источном фронту. После рата је завршио школовање, а од 1948. године био је прогоњен: те године је ухапшен и осуђен на 12 година робије које је издржao у разним затворима, прошавши принудни рад у рудницима Баје Сприје и „преваспитавање“... По одслужењу казне, осуђен је на још 4 године робије. Укупно је у комунистичким затворима провео 17 година. На слободу је пуштен 1964. године, но остао је под присмотром и није му било допуштено да се врати у манастир, па се неко време издржавао радећи као дрвосеча... Од 1966. г. живео је и служио у манастирима Секу и Бистрица, а 1991. је основао манастир Петру Вода, у коме је био игуман. Године 1999. је основао и женски манастир са болницом и школом.

Извор: www.johnsanidopoulos.com
<http://petruvoda.ro/>

ЧЕШКА

Враћање црквене имовине

У Чешкој ће почети враћање црквене имовине коју је одузела комунистичка власт. У чешком парламенту недавно је изгласан

закон о враћању ових добара, и једино су се левичарске партије усprotивиле овом закону сматрајући да је неправедан.

Према овом закону, Цркве и верске организације добиће имовину која им је припадала раније, у вредности од 75 милијарди круна (нешто мање од 4 милијарде долара), као и финансијску компензацију од државе – 59 милијарди круна (3 милијарде долара).

Цркве могу да очекују 30 хиљада хектара обрадиве земље, 900 зграда, 120 кућа, 3 манастира, 3 дворца и неколико стотина језера.

Извор: pravoslavie.ru
<http://www.spc.rs/>

ВАТИКАН

Папа има 7 милиона следбеника на Твиттеру

Три месеца након избора папе Фрање, број прималаца порука на шпанском језику са Твиттер налого поглавара Римокатоличке цркве претекао је број следбеника овог налога на енглеском језику. Дана 13. јуна број следбеника папиног Твиттера на шпанском (@Pontifex_es) попео се на преко 2,5 милиона. Поруке папе Фрање на свим језицима сада прима око 7 милиона следбеника. Умировљени папа Бенедикт XVI до одступања са службе 28. фебруара имао је нешто више од три милиона следбеника.

Број пратилаца папског Твиттер налога на шпанском од избора папе Фрање 13. марта, када је износио 776.000, до сада се утростручио, претекавши број пратилаца папског налога на енглеском језику. На немачком језику поруке папе Фрање тренутно прима око 110.000 особа, а нешто мање је прималаца по-

рука на латинском – но и њихов број расте.

Папа Фрања се са својих девет налoga на различитим језицима налази међу водећим 100 налога на Твиттеру. Он тренутно има нешто мање следбеника од далај-ламе (којег прати 7,13 милиона корисника Твиттера), Реал Мадрида (7,85 милиона) и Паула Којела (7,96 милиона), преноси аустријска римокатоличка агенција Kathpress.

РИМ

За живот

Поводом прославе Дана Јеванђеља под геслом „У вери имамо живот“, коју је 16. јуна поводом Године вере организовало Папско веће за подршку нове евангелизације, у Ватикану се окупило сто хиљада ходочасника. Предводећи богослужбено славље на Тргу Светог Петра, папа Фрања је истакао како се човек често не опредељује за живот, не прихвата Јеванђеље живота, већ подлеже идеологијама и логикама које спречавају и не поштују живот јер се надахнују себичлуком, личним интересом, стицањем моћи и разонодом, а не љубављу и трагањем за добрым за друге. Када човек жели истаћи себе, затварајући се у властиту себичност и постављајући се на место Божије, постаје сејач смрти. Човек ствара илузију да ће изградити град без Бога, без живота и Божије љубави: нову вавилонску кулу. То га доводи до уверења да одбијање Бога, Христове поруке и Јеванђеља живота доводи до слободе и до потпуног човековог остварења. Насупрот томе, долази се до замене Бога с људским и пролазним идолима, који нуде опојност и пролазне заносе сло-

боде, али на крају доводе до нових видова ропства, упозорио је римокатолички првојерарх.

Пред стотинак хиљада верника са најразличитијих крајева света, који су се окупили на молитвеном бдјењу на Тргу Св. Петра, папа Фрања је још једном осудио абортус и тражио заштиту нерођене деце.

Папу је на крају прославе поздравило на стотине мотоциклиста са својих Харли-Дејвидсон мотора, који су ових дана у Риму приредили скуп поводом обележавања 110. годишњице доласка првог таквог мотора у Рим.

СИРИЈА

Не зна се шта је са отетим архијерејима

Православни Патријарх антиохијски Јован Јазиги и мелкитски грекокатолички патријарх Григорије III Лахам, на састанку у манастиру Баламанд изјавили су да ни Антиохијска Патријаршија нити Мелкитска грекокатоличка црква у Сирији немају никакво сазнање о судбини двојице киднапованих архијереја.

Подсећамо да су 22. априла ове године наоружани људи отели двојицу сиријских архиепископа у близини Алепа. Ово се збило на њиховом повратку у град Алепо.

Патријарх антиохијски је рекао да нема сазнања о томе зашто су побуњеници отели ову двојицу архијереја. Према либанским медијима, Његово Блаженство Јован Јазиги и мелкитски патријарх антиохијски Григорије III Лахам позвали су на обустављање грађанског рата у Сирији и упозорили на преношење сукоба у Либан.

Извор: [стц.срб](#)

ВИРЦБУРГ

Оштри римокатолички ставови

Председник римске Конгрегације за доктрину вере, надбискуп Герхард Лудвиг Милер, не види могућност да се разведеним римокатолицима који ступе у нови брак дозволи причешће, јавља римокатоличка новинска агенција КНА. У ауторском чланку за вирцбуршки *Тајеспост* (*Tagespost*), надбискуп опширно излаже зашто Римокатоличка црква у појединим случајевима не може удовољити захтевима верника. Нераскидивост сваке валидне и светотајинске склопљене тајне брака има апсолутну важност у Римокатоличкој цркви. Из разлога што је овде у питању „божанска норма“, црква не може по воли с њом располагати.

Надбискуп, додуше, допушта да ово учење „у секуларизованом свету често наилази на неразумевање“. Истовремено он сматра да оваквом стању ствари црква не може удовољити прагматичним прилагођавањем нечemu наводно неизбежном. Такође је недопустиво да верници на основу свог субјективног уверења по савести приступају светом причешћу. Ко сумња у валидност свог растуреног брачног партнерства, мора се обратити Црквеном суду који ће прогласити такву брачну заједницу ништавном.

У свом чланку надбискуп Милер се дистанцира од Православне Цркве која допушта и други и трећи брак. Ова пракса се „не може довести у везу с вољом Божијом“ и представља „екуменски проблем који се не може потценити“, каже он. Милер одбија и позивање на правдање таквог брака нуждом и на божанско милосрђе.

Надбискуп се залаже да се у оваквим околностима интензивира пастирски рад са разведенima. Пут на који црква указује другобрачнима није једноставан. Тиме што се другобрачни труде „да схвате праксу цркве и не причешћују се, сведоче о нераскидивости брачне заједнице“. Поред причешћивања, постоје и други начини заједничарења с Богом, пише Милер. Душебрижници би требало да лицима „у нерегуларним ситуацијама“ буду на услуги својим тревзеним и благим приступом.

Извор: *Катијрес* и <http://www.spc.rs/>

ЈОРДАН

Мозаик из византијског периода

У јорданском граду Јераш пронађен је мозаични под до сада неоткривене цркве из византијског периода. Под је ди-

мензија 5 са 7 метара, и на њему се налази натпис који помиње донатора и уметника. Мозаик потиче из 589–590. године. Рафе Харахша, председник Јорданског одељења за стварне рекао је да су мозаик случајно открили пљачкаши који су копали током ноћи. „Следећег јутра су дошли у канцеларију одељења у Јерашу и испричали о томе, што није баш уобичајено... тако да смо могли да реагујемо врло брзо“, рекао је Харахша.

Извор: *Епархија нишка*

У ФОЧИ

Скуп младих теолога

Студенти теологије три најброжније конфесије у БиХ, средином маја 2013. г. су из Фоче упутили поруке мира и разумијевања. Тридесетак будућих вјероучитеља са два римокатоличка и по једног исламског и православног факултета, окупило је Међурелигијско вијеће БиХ. Поручили су да је уважавање и поштовање другог и другачијег изнад разлика у вјерским питањима.

„Мислим да вјера као вјера није искључива. Свака права вјера учи да је Бог изнад свега“, рекла је Тea Вуглец, студенткиња Католичког богословног факултета у Сарајеву. Сличног мишљења је студент Православног богословског факултета у Фочи Горан Вучковић. „Живимо сви у једној земљи и природно је да будемо упућени једни на друге. Ако вјерујемо у Бога као слободно биће, који нас не условљава, самим тим и ми смо дужни да никог другог не условљавамо, него да поштујемо начин на који он вјерије“, рекао је Горан. Будући духовни учитељи свјесни су утицаја који у свакодневном животу у БиХ имају вјерске институције. Међурелигијско вијеће је сусрете теолога, у сарадњи са Фондацијом Конрад Аденауер, организовало осму годину заредом.

Извор: foca24.info

У ЉУБЉАНИ

Српски сабор 2013.

Почетком јуна ове године, у организацији Српског друштва *Задужбина* одржан је 4. по реду хуманитарни *Српски сабор* у Љубљани, који је окупио преко 500 људи. У оквиру сабора, организовани су турнири у малом фудбалу, кошарци, било је и надметања у вучи конопца, у ско-

Митрополит димитријадски Игнатије у посети српским светињама

Високопреосвећени Митрополит димитријадски Г. Игнатије (Волос, Грчка) био је, са неколико свештеника и 50-ак верника, од 13. до 19. јуна на поклоничком путовању у Србији. На дан празника Преподобног Јустина Белијског и Врањског, 14. јуна 2013. г., у Храму Св. Тројице у Врању је служена Св. Литургија којом је началствовао Епископ бачки Иринеј, а саслуживали су Митрополит Игнатије и Преосвећена Господа епископи врањски Паҳомије, крушевачки Давид и стобијски Давид, бројно свештенство и монаштво из Волоса и Епархије врањске. Беседу на Св. Литургији произнео је Владика крушевачки Давид.

По завршетку Св. Литургије присутним верницима обратили су се Митрополит Игнатије и Владика бачки Иринеј. Владика врањски Паҳомије даривао је иконе Преподобног Јустина присутним епископима, уз жељу да се братски однос између Грчке и Српске Православне Цркве и надаље негује.

Група поклоника, у пратњи Владику Паҳомија, наставила је поклонничко путовање светињама СПЦ и 15. јуна посетила манастире Љубостињу, Жичу и Милешеву – где их је дочекао Епископ милешевски Филарет са свештенством и монаштвом.

У недељу, 16. јуна, у милешевском храму служена је Св. Литургија којом је началствовао Митрополит Игнатије а саслуживали су Преосвећени Архијереји будимски Лукијан, врањски Паҳомије и милешевски Филарет.

По завршетку Св. Литургије Владика Филарет је уручио Митрополиту Игнатију Орден Белог Анђела – у знак захвалности и несебичне љубави према СПЦ и српском народу. Митрополит Игнатије се захвалио и указао да је посета древним српским светињама духовно обновила грчке поклонике, и да се нада „да ће се у будућности наставити узајамне посете и поклоњење светињама, на духовну корист и узрастање оба народа“.

Митрополит димитријадски Игнатије је у понедељак, 17. јуна, посетио Саборни храм у Новом Саду и сам град. Драге госте, који су узели учешћа и на вечерњем богослужењу, Епископа врањског Паҳомија и Епископа јегарског Порфирија, по завршетку службе поздравио је Епископ бачки Иринеј, заблагодаривши Господу „што нас је сабрао ове вечери у новосадском Саборном храму“, и гостима који нису „штедели ни себе ни своје време да у свом обиласку светиња наше помесне Цркве дођу и у наш град и том приликом нам учине изузетну част и духовну радост“. Митрополит димитријадски Игнатије, као израз истинске љубави свога брата у Христу, од Епископа бачког Иринеја добио је на дар икону Пресвете Богородице.

Извор: Информативна служба СПЦ

ку у даљ и из мјеста, а организован је и посебан програм анимације за најмлађе. Сав прикупљен новац са сабора, (5.445 евра), доставља се на руке породицама са више деце на Косову и Метохији, као што је то и

претходних пута урађено. Захваљујући браћи из Њемачке сакупљено је и доста лијекова, гардеробе, играчки за дјецу и неопходних намирница.

Извор: СД Задужбина

У КРУШЕВЦУ

Видовданске свечаности

Крушевачки предшколци су у оквиру Видовданских свечаности, 6. јуна наступили на завршној приредби на препуном Слободишту. На овој манифестацији, поред више хиљада наших суграђана, били су присутни и Епископ крушевачки Давид, градоначелник града Крушевца г. Братислав Гашић, као и многобројни гости.

Извор: Епархија крушевачка

У БАЊА ЛУЦИ

Самит „Мир и помирење“

Све нас треба да води мисао да само онај човјек који има мир може га дати и другима, поручио је Епископ бањалучки Г. Јефрем у обраћању учесницима самита „Мир и помирење: Корак напријед“ који су посљедњег дана скупа посетили Бања Луку. Вјерски великодстојници и представници политичког и јавног живота из Босне и Херцеговине и Хрватске посетили су 11. јуна 2013. г. Храм Христа Спаситеља у Бања Луци.

„Рат је страшна трагедија за све људе и иза њега на овим нашим просторима остале су трајне и не поправљиве поље, које, ако не можемо исправити, можемо учинити све да се такво зло више никада не понови“, нагласио је Епископ бањалучки.

Поздравивши присутне, Владика Јефрем је казао да су они својим

Апел за помоћ

Свештеник Владимир Живковић из Бечмена има 33 године, отац је троје деце. О. Владимир је оболео од акутне мијелоидне леукемије и налази се на клиничком лечењу. Одређена средства већ су сакупљена, али потребно је сакупити још 80.000 евра.

Епархија сремска покренула је акцију прикупљања средстава. Помоћ за о. Владимира можете уплатити на текући рачун број 205-9011005008373-28, Комерцијална банка, на име Сретена Лазаревића; сврха: лечење свештеника Владимира. Благодарећи помоћи Добротворног фонда СПЦ „Човекољубље“, Телеком Србије одобрио је СМС број 3494 преко којег, слањем празне поруке, можете уплатити 100 динара за лечење о. Владимира.

учешћем на самиту „дали допринос да на нашим просторима дођемо до трајног мира и помирења“.

„Оптимистичан сам да изнесем визију за мир и живот различитих народа на овим просторима. Обични људи, с којима се стално сусрећем, давно су престали да бистре високу политику и окренули су се свакодневном животу. Зато, нека све што смо чули на овом самиту постане практични дио наших живота“, закључио је Владика Јефрем.

Фото: А. Голић

Извор: <http://hhsbl.org>

ге теме које се тичу Руске и Српске Православне Цркве.

Извор: Московска Патријаршија

У БИХАЋУ

Јуни на Уни

У Босанској Крајини, у Бихаћу, од 12. до 15. јуна 2013. г., одржана је X међународна конференција библиотекара Босне и Херцеговине под називом „Јуни на Уни“ у организацији тамошње Кантоналне и универзитетске библиотеке.

На овом стручном саветовању, на коме су узели учешћа представници библиотечке струке из Ирске, Белгије, Мађарске и земаља Западног Балкана, учествовали су и, испред Архива СПЦ, директор Радован Пилиповић, као и ђакон мр Ненад Идризовић, испред Народне библиотеке Србије.

Учесници из Србије су након службеног дела конференције били гости Епископа бихаћко-петровачког Г. Хризостома, новоизабраног Епископа зворничко-тузланског. У седишту Епархије у Босанском Петровцу директор Архива СПЦ Радован Пилиповић је изложио елaborат о централизованој бази документа- ➔

У МОСКВИ

Посета Митр. Амфилохија

Високопреосвећени Митрополит волоколамски Иларион, председник Одељења за међуцрквене односе Московске Патријаршије, примио је у уторак, 11. јуна 2013. г., Митрополита црногорско-приморског Амфилохија. У разговорима су учествовали секретар за међуправославне односеprotoјереј Игор Јакимчук и протонеимар Храма Светог Саве у Београду проф. Војислав Миловановић. Разматрана су питања укращавања Спомен-храма Светог Саве на Врачару, као и дру-

ционо-архивистичког материјала српских православних епархија са простора пређашње Југославије.

Обраг Уничнин

УДЕЧАНИМА Храмовна слава

У манастиру Високи Дечани и ове године свечано је прослављен празник Вазнесења Христовог – Спасовдан, храмовна слава манастира.

Свету Литургију је служио Епископ рашко-призренски Теодосије уз саслужење једанаест свештенослужитеља из више епархија наше Цркве. После Литургије и литије Владика Теодосије је благословио славски колач и преломио га са игуманом манастира Архимандритом Савом. Честитајући дечанској братији овогодишњу славу, Преосвећени је нагласио значај Вазнесења Христовог у домостроју спасења.

Извор: Епархија рашко-призренска

У ЕПАРХИЈИ СРЕМСКОЈ Вазнесење Господње

За овај Господњи празник и храмовну славу, 13. јуна 2013. г., у манастиру Беочин Св. Архијерејску Литургију служио је Владика сремски Г. Василије, а саслуживали суprotoјереј-ставрофор Бранислав Поповић, protoјереј Марко Пантић из Америке (Либертивил), јереј Бојан Нинковић и ћакон Слободан Вујасиновић.

У празничној беседи Владика сремски је подсетио верни народ на значај овог празника и заједништва у црквеном животу. Том приликом, истакавши да је српски народ напаћен и вековима угњетаван, али увек око своје Свете Цркве окупљен, упутио је позив на заједништво и слогу.

У години прославе Миланског едикта и прослави тристогодишњице Карловачке Митрополије на нивоу Епархије сремске, Владика је

позвао српски народ да покажу своје заједништво и слогу и да учествују у овим јубиларним прославама.

Извор: Епархија сремска

У ЈУЖНОАФРИЧКОЈ ПАРОХИЈИ СПЦ Значајан јубилеј

Једини српски православни часопис у Африци, *Светосавско ојниште*, изашао је недавно из штампе по тринаести пут и тако „прославио“ десету годишњицу постојања у парохији Светога Саве у Јоханесбургу. Први број *Светосавској ојништи* појавио се на Вакрс 2003. године. Рађао се и настајао жртвом, одрицањем, са пуно вере, лубави, труда и ентузијазма. Овај јубилеј је веома значајан с обзиром на никада лаке услове у којима функционише наша црквена општина на крајњем југу афричког континента. Овогодишње издање је одштампано на највећем броју страница до сада, (укупно 76) са око 300 фотографија. Најновији број је посвећен активностима, извештајима и репортажама које су повезане са нашом парохијом или су посвећене темама из једине српске парохије на афричком континенту што документовано сведочи и о напретку и о интензивном животу наше ЦО у Јоханесбургу.

Гл. и одг. уредник и оснивач часописа
Архм. Пантелеймон (Јовановић)

У БЕЛОЈ ПАЛАНЦИ Посета Владику ремезијанском

На позив Његовог Преосвештенства Епископа нишког Јована, викар Патријарха српског Г. Иринеја Епископ ремезијански Г. Андреј стигао је поводом храмовне славе на празник Вазнесења Господњег – Спасовдан, 13. јуна 2013. г., у посету Црквеној општини у Белој Паланци. У овом граду је први пут ове године заједнички прослављена и црквена и градска слава.

Посета Владику Андреја, као наследника трона Св. оца Никите Ремезијанског, представљала је велики благослов за белопаланачку ЦО и за сам град. Владику Андреја су свечано дочекали свештеници и управа храма, пристигло свештенство из суседних градова и општина, као и руководство општине Бела Паланка са председником Гораном Мильковићем на челу.

На Светој Литургији, Владика Андреј је беседио о значају празника за наше спасење и о завршетку земаљске мисије овалпоћеног Богочовека. Након Литургије, у свечаној литији кроз град је учествовало више стотина верника и велики број деце.

Извор: Епархија нишка

У МАНАСТИРУ ЛЕПАВИНА Ходочасници из Прињавора

У недељу, 16. јуна 2013. г., у дан када Црква слави Свете оце И васељенског сабора, Митрополит загребачко-љубљански Г. Јован служио је у манастиру Лепавина Св. Арх. Литургију, уз саслужење Архимандрита Гаврила (Вучковића), настојатеља манастира, protoјереја-страврофора Марка Ногића, пароха у Великој Бршљаници, и protoјереја Радомира Малетића, пароха слатинског у Прињавору.

На почетку своје беседе Високо-преосвећени је поздравио ходочаснике из Прињавора, који су са својим паросима у великом броју (око 150) дошли на поклоњење лепавинској светињи, а потом је наставио:

„Данање Свете недеље помињемо Свете богоносне оце, који су се пострадали за исправно учење о Богу, о Светој Тројици, о Духу Светом. У данашњем смо Јеванђељу чули онај одељак из Спаситељеве опроштајне беседе од Светих апостола, пред Његово страдање, где је објаснио: воља Божија је да упознамо Оца Небеског, Бога Оца, и Господа Исуса Христа, Сина Божијег, Кога је послао....“, рекао је између осталог Митрополит Јован у беседи.

У КРАГУЈЕВЦУ **Парастос Епископу Сави**

У понедељак, 17. јуна 2013. г., највишило се 12 година од упокојења блажене успомене Епископа шумадијског Саве (1930–2001). Епископ шумадијски Г. Јован служио је Св. Архијерејску Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу. О Епископу Сави, његовој огромној жртви коју је поднео служећи своме роду, говорио је његов наследник Владика Јован.

Извор: Епархија шумадијска

У КРУШЕВЦУ **Молитвено сећање**

У уторак, 18. јуна 2013. г., Епископ крушевачки Г. Давид служио је полугодишњи помен блаженоупокојеном Епископу жичком Господину Хрисостому. Епископу Давиду саслуживали су свештеници и ђакони из Крушевца. По помену, Владика Давид је одржао пригодну беседу.

*Извор: Епархија крушевачка
Фото: превизијер Иван Цвейковић*

У СКОПЉУ **Завршен судски процес**

На Основном суду Скопље 1 у Скопљу завршио се политички монтирани судски процес против Архиепископа охридског Г. Јована,

Епископа брегалничког Г. Марка и Епископа стобијског Г. Давида, те монаштва и верника Православне Охридске Архиепископије.

На судском процесу је постало недвосмислено јасно да се ради о државном прогону по верској основи. Иако Јавно тужилаштво нема никакве доказе за казну коју предлаже, сасвим је очигледна намера унапред донесене политичке одлуке да се неправедно оптужени казне само због њихове верске припадности, са циљем да имовина Православне Охридске Архиепископије буде заплењена у корист расколничке МПЦ, што би са друге стране додатно искомпликовало положај непризнате МПЦ у евентуалним разговорима за њено враћање у саборност Цркве. Објављивање пресуде је најављено за 2. јул 2013. године.

У СРБИЈИ **Драматична статистика**

Светски дан избеглица, 20. јун 2013. г., Србија је дочекала као земља која је на првом месту у Европи и петом у свету по броју особа које имају статус тзв. „продужене избегличке ситуације“. Комесаријат за избеглице у Србији тим поводом је 21. јуна одржао конференцију за новинаре на којој је било речи о ситуацији избеглица у свету, положају, потребама и перспективи избегличке популације у Србији, актуелним програмима решавања стамбених и других потреба и подршци Европске уније као највећег донатора.

Председник Скупштине Србије Небојша Сте-

фановић је рекао да је на састанку донето неколико закључака међу којима је и тај „да се код државних органа мора инсистирати на додатном притиску за максимално поштовање Бечког споразума који ће гарантовати остваривање права избеглих“.

Према подацима Комесаријата до 1995. године, Србија је примила

618.000 избеглица из бивших југословенских република (266.000 избеглица из БиХ и 330.000 из Хрватске). Према званичним подацима свега 140.000 избеглица се до сад вратило у земље порекла (70.000 у БиХ и 70.000 у Хрватску).

Извор: <http://www.tanjug.rs>

У столичењу Епископа зворничко-тузланског

Његово Преосвештенство Епископ бихаћко-петровачки Г. Хризостом, новоизабрани Епископ зворничко-тузлански, биће свечано устоличен у трон епископа зворничко-тузланских 13. јула 2013. године у Саборном храму Рођења Пресвете Богородице у Бијељини. Чин устоличења обавиће Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, заједно са члановима Светог Архијерејског Синода, а у присуству највиших званичника Републике Српске, Србије и Босне и Херцеговине.

У недељу, 14. јула 2013. г., Епископ зворничко-тузлански Г. Хризостом служиће у Саборном храму у Тузли Свету Архијерејску Литургију, где ће бити уведен у трон епископа зворничко-тузланских.

Извор: Епархија бихаћко-петровачка

У столичењу Епископа бихаћко-петровачког

Његово Преосвештенство Епископ хвостански Г. Атанасије, новоизабрани Епископ бихаћко-петровачки, биће свечано уведен у трон епископа бихаћко-петровачких у недељу 11. августа 2013. г. у Катедралном храму Светих Апостола Петра и Павла у Босанском Петровцу.

Више обавештења везаних за устоличење Епископа Атанасија биће саопштено накнадно на сајту Епархије бихаћко-петровачке.

Извор: Епархија бихаћко-петровачка

Госпођа Јелена Контић из Сао Паула, Бразил, прилаже „Православљу“ и „Православном мисионару“ 200 долара за покой душе брата Светозара Бугарског, братића Питера Владимира Бугарског и рођака Милана Бугарског.

АМФИА

064/167-9082 064/800-1322

АМФИА

Ибарска 40, 37000 Крушевац
037/491-138
informacije@amfia.rs
www.amfia.rs

1. ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНО – у Руса, Грка и Светогорца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, а од 2007. наново, и то: **са програмирањем** и откуцавањем часова и четвртина, а по избору и **даљинским управљањем**.

ПРЕДНОСТИ : 1.1. Звоњење не потреса звоник; 1.2. Знатно више звона стаје у исти простор; 1.3. Укључењем, односно искључењем, звоњење одмах почне, односно престане; 1.4. Качење звона је простије и знатно јефтиније; 1.5. Потрошња ел. енергије је нижа; 1.6. Ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити; 1.7. Са више звона у хармонији, могу се ручно, али и програмирани изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета. Најсвежије: манастири Жича, Копорин; храм у С. Паланци.

2. ОБНОВА старих, механичких, од историјског значаја часовника

3. ЧАСОВНИЦИ нови и тачни – сами се пребацују на „зима-лето“ време.

Скуп аутора „ЖЕЛ-МИР“

CAJT: zelmir.atspace.com;

EMAIL: szeljko7@gmail.com

Телефони: 026/312 752 и 065/920 5 851; 064/20 80 145

НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)
	Србија	Иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки појледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Светоносавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија